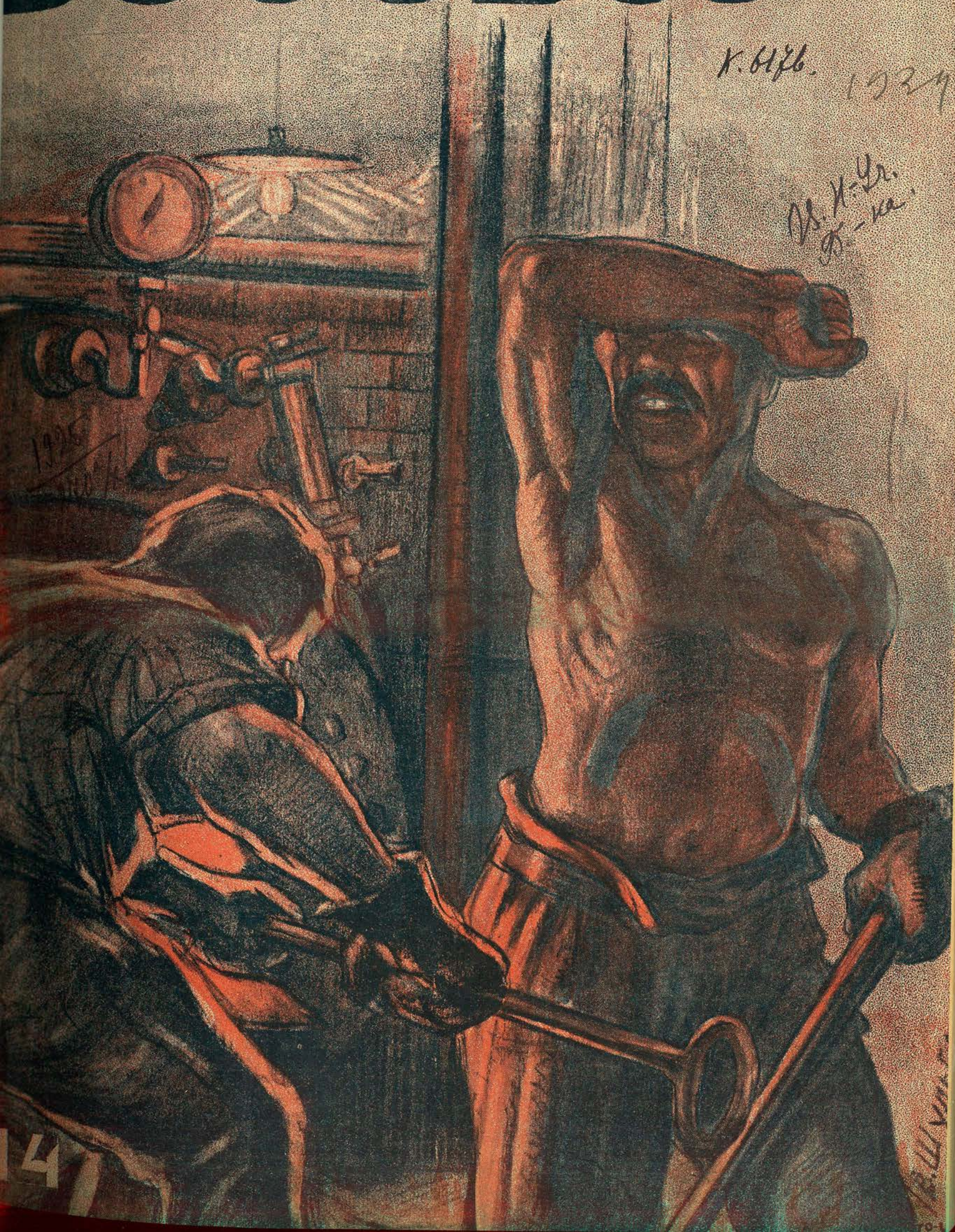

ВСЕСВЕТ

К. 6176. 1934

Др. К-Ур.
Д-ка.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЖУРНАЛИ У ВИДАННЮ ДЕРЖВИДАВУ.

„БІЛЬШОВИК“.

Щомісячний журнал ЦК КП(б)У, присвячений питанням теорії й практики марксизму й лєнінізму (укр. й рос. мовами).

ПЕРЕДПЛАТА: на 1 рік—4 крб., 1/2 рок.—2 крб. 25 коп., на 3 м-ці—1 крб. 15 коп. Окреме число 40 к.

„ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ“.

Великий громадсько-політичний і літературно-науковий місячник за головною редакцією О. ШУМСЬКОГО.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 12 крб., на півроку 6 крб., на 3 міс.—3 крб., з доставкою.

„ЛЕТОПИСЬ РЕВОЛЮЦІЇ“.

Двухмісячний журнал Всеукраїнської Комісії по історії Октябрської революції и КП(б)У.

ПОДПИСНАЯ ПЛАТА: на 1 год—10 руб., а на полгода—5 руб. 50 коп., отдельный номер—2 рубля.

„ЖУРНАЛ ДЛЯ ВСІХ“.

Єдиний на Україні американизований багато-ілюстрований двохижневик сучасного культурного життя.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на один міс.—45 к., на 3 міс.—1 крб. 35 к. Окреме чис. в роздріб. прод.—25 к.

„НОВА КНИГА“.

Щомісячний журнал критики, бібліографії і книжкової справи за редакцією С. ПИЛИПЕНКА.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік—6 крб., на півроку—3 крб., на 3 міс.—1 крб. 50 к. з доставкою.

„УКРАЇНА“.

Науковий трьохмісячник українознавства.

Орган історичної Всеукраїнської Академії Наук, за редакцією акад. М. Грушевського.

Передплата: на рік—6 крб. Ціна окрем. чис.—2 крб.

„ШЛЯХ ОСВІТИ“.

центральный орган Методкому НКО, присвячений питанням освітньої методології, практики, побуту.

Умови передплати: на рік—12 крб., на півроку—7 крб., на 3 міс.—4 крб. з доставкою.

„ЗНАННЯ“.

Щотижневий науково-популярний і громадський журнал за редакц. І. Немеловського.

Умови передплати: на рік—7 крб. 50 к., на півроку—4 крб., на 3 міс.—2 крб. 25 к., на 1 місяць—80 к. з доставкою.

„РАДЯНСЬКА ОСВІТА“.

Громадсько-педагогічний журнал-місячник Укрбюро ЦК Робосу і НКО.

Умови передплати: на рік—3 крб., на півроку—1 крб. 50 к., на 3 міс.—80 к. з доставкою.

„РАБОЧИЙ КЛУБ“.

Єжемісячний журнал Культотдела ВУСПС и Клубного Отдела Главполитпросвета УССР.

УСЛОВИЯ ПОДПИСКИ: на год—3 руб. 50 к., на полгода—1 р. 80 к., на 3 місяця—90 коп. с доставкою.

„СЕЛЯНСЬКИЙ БУДИНОК“.

Щомісячний орган Всеукраїнського Управління Селянськ. Буд. Головополітосвіти УССР.

Умови передплати: на рік—3 крб., на півроку—1 крб. 50 к., на 3 міс.—75 к. з дост. Окреме число в розд. прод.—30 к. Зразк число висилається після одержання 25 к. почт. марк.

Єврейський популярно-науковий громадський хвотижневий журнал

„ДІ РОЙТЕ ВЕЛТ“.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік—7 крб., на півроку—4 крб., на 3 міс.—2 крб. 25 к. з доставкою.

„СТУДЕНТ РЕВОЛЮЦІЇ“.

Щомісячний журнал Центрального і Харківск. Бюро Пролетарського студентства (в укр. і рос. мов.).

Передплата: на рік—2 крб. 70 коп., на півроку—1 крб. 50 коп., на 3 міс.—90 к.

Ціна окремого числа 30 коп.

„НОВОЕ В МЕДИЦИНЕ“.

„ВЕСТНИК ПЛОДОВОДСТВА ВИНО-"

„МОЛОДИЙ БІЛЬШОВИК“.

„ЗНАННЯ“.

Щотижневий науково-популярний і громадський журнал за редакц. І. Немеловського.

Умови передплати: на рік—7 карб. 50 к., на півроку—4 карб., на 3 міс.—2 карб. 25 к., на 1 місяць—80 к. з доставкою.

передплати на рік—5 карб. 50 к., окрема чис.—2 карб.

„РАДЯНЬСЬКА ОСВІТА“.

Громадсько-педагогічний журнал-місячник Укрбюро ЦК Робосу і НКО.

Умови передплати: на рік—3 карб., на півроку—1 карб. 50 к., на 3 міс.—80 к. з доставкою.

„РАБОЧИЙ КЛУБ“.

Ежемесячный журнал Культотдела ВУСПС и Клубного Отдела Главполитпросвета УССР.

УСЛОВИЯ ПОДПИСКИ: на год—3 руб. 50 к., на полгода—1 р. 80 к., на 3 месяца—90 коп. с доставкой.

„СЕЛЯНСЬКИЙ БУДИНОК“.

Щомісячний орган Всеукраїнського Управління Селянськ. Буд. Головополітосвіти УССР.

Умови передплати: на рік—3 карб., на півроку—1 карб. 50 к., на 3 міс.—75 к. з дост. Окреме число в розд. прод.—30 к. Зразок число висилається після одержання 25 к. почт. марк.

Єврейський популярно-науковий громадський хвоститижневий журнал

„ДІ РОЙТЕ ВЕЛТ“.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік—7 карб., на півроку—4 карб., на 3 міс.—2 карб. 25 к. з доставкою.

„СТУДЕНТ РЕВОЛЮЦІЇ“.

Щомісячний журнал Центрального і Харківск. Бюро Пролетарського студентства (в укр. і рос. мов.).

Передплата: на рік—2 карб. 70 коп., на півроку—1 карб. 50 коп., на 3 міс.—90 к. Ціна окремого числа 30 коп.

„НОВОЕ В МЕДИЦИНЕ“.

Двухмесячный научный сборник под ред. д-ра Бахмутской.

ПОДПИСНАЯ ЦЕНА: на 1 год—4 р. 50 к., на 6 мес.—2 р. 50 к. Цена отдельного номера 1 р. 10 к.

„ВЕСТНИК ПЛОДОВОДСТВА ВИНОВАРСТВА И ОГОРОДНИЧЕСТВА“.

Ежемесячный, общедоступный, иллюстрированный, научно-практический орган секции садоводства и огородничества Сельско-Научного Комитета Украины.

Подпис. плата: на 1 г.—5 р., на полг.—3 р., на 3 м.—2 р.

„МОЛОДИЙ БІЛЬШОВИК“.

ОРГАН ЦК ЛКСМУ.

Умови передплати: на 1 рік—3 карб. 50 к., на 6 міс.—1 карб. 75 к. на 3 міс.—90 к., на 1 міс.—35 к.

Ціна окремого числа 40 коп.

„ЖИТТЯ Й РЕВОЛЮЦІЯ“.

Двохтижневий журнал громадського життя, літератури і науки.

Містить в собі: соц. науки, економіку, марксизм, точні науки, техніка, сільське господарство, Культур., мистецтво, побут. Книгознавство. Розмови з читачем. Умови передплати буде оголошено окремо.

„ОКТАБРЬСКИЕ ВСХОДЫ“.

Иллюстрированный двухнедельный журнал для детей школьного возраста.

Подписная плата: на 1 год—6 р., на полгода—3 р. 25 к., на 3 мес.—1 р. 75 к., на 1 мес.—60 к. Цена отдельного номера 30 к.

„ЧЕРВОНІ КВІТИ“.

Ілюстрований двохтижневий журнал для дітей шкільного віку.

ПЕРЕДПЛАТА: на 1 рік—6 карб., на півроку—3 карб. 25 коп., на 3 місяці—1 карб. 75 коп., на 1 місяць—60 коп. Ціна окремого числа—30 коп.

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЄ ДЕРЖВИДАВ

УКРАЇНИ

Головна Контора періодичн. видань:
Харків, площа Р. Люксембург, 23.

Всі філії, торгов. контори
та агенства Д В У

Ціна окр. № 30 коп.

ВСЕСВІТ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

За редакцією В. БЛАКИТНОГО.

К. 6176

№ 4

1-20 БЕРЕЗНЯ
1925 р.

▼▼▼ РЕДАКЦІЯ: ▼▼▼
Харків, вул. Лібкнехта, № 11.

ЗМІСТ: Оповідання: Безнадійний оптиміст — В. Ярошенко; Електрофікація — Б. Волгін; Гуморески: Другий бік медалі — Остап Вишня; Мусій Копистка у Полтаві — В. Чечвянський; Штанячі докори — Валер Проноза; Вірші: Чабан — Д. Фальковський; Вагони — В. Мисик; Начерки: Залізничний тунель на Катеринославщині — Вл. Ів.; Життя на екрані — Фабіон Гарін; Де-що про кіно — В. Венгерів; Від шовковичного кокону до шовкової хустки; На шляхах життя (розмова з проф. Браунштейном) — Юрко Шлях; Українські кустарі — М. Суловська; На громадській роботі — П. Ж-кин; Обкладинка художника — Шулги; Ілюстрації фотографа „Всесвіту“ — А. Плахтія. Кліше цинкографії „Червоний Друк“.

1925
240 а/х.

В. К. - Ч.
Г. - ка.

В. Ярошенко.

Безнадійний оптиміст.

1.

Кожде місто — говорив мені мій знайомий рахівник з тресту — має свої, властиві тільки для нього одного особливості. Однаково, на чоловіках, як і на жінках одбиваються ці особливості, а тому ви одразу одріжните москвина од киянина, а харків'янина від одесита.

Почнемо так. Я стою коло воріт будинку примусової праці: приніс передачу для чоловіка сестри моєї жінки, що працював раніш у В-і, а потім з-за інтриг попав під суд і слідство, що й завершилося неминучим «Бупром».

І от рядом зі мною стоять дві веселих молодичі з тих, що за найвищу метусового життя вважають конкуренцію з виробництвом Укрдержспирту. Доки що вони на своєму небезпечному шляху мали по одному-два протоколи і до суду справа не доходила. Ну, так от

«діла». А «ділов» у нього була купа! Він їздив під кордон і возив звідти контрабанду. Ще одна маленька властивість цього громадянина — він не любив, щоб знала Манька, що він наворачує «любов» з Катькою, а Катька, що з Зінькою. Словом, конспірація кращої марки не була чужою цьому джентельменові.

Тепер знову до наших молодичь під ворітьми Бупра.

— Ви, гражданка, к мужу?

— Представьте, да!

— Я тоже... Мой бедняжка попал по недоразумению.

IV Сесія ВУЦВК.

Однаково, на той самій однієї з двох осіб, вості, а тому ви одразу одріжните москвина од киянина, а харків'янина від одесита.

Почнемо так. Я стою коло воріт будинку примусової праці: приніс передачу для чоловіка сестри моєї жінки, що працював раніш у В—і, а потім з-за інтриг попав під суд і слідство, що й завершилося неминучим «Бупром». І от рядом зі мною стоять дві веселих молодичі з тих, що за найвищу мету свого життя вважають конкуренцію з виробництвом Укреджспирту. Доки що вони на своєму небезпечному шляху мали по одному-два протоколи і до суду справа не доходила. Ну, так от вони собі вдови, бо чоловіки їхні стали жертвами революції: один у Петлюри сотником, а другий у Деникіна поручником. Такі то справи. Далі, що там слід було сумувати — сумувалося, що плакати — плакалося, — але до без кінця не можна ж, тай серце не камінь же! Мінялись часи, мінялись люди, мінялись «віхи», мінялось все — мінялись й ці молодичі. І зараз вони стоять поруч мене під брамою Бупру — дві типових «змінівиховиці». В нових обставинах ці дві достойних жінки з'орієнтувалися:

по 1) на певну дебелу особу протилежного полу,

по 2) на непевну суму його не завжди постійного бюджету.

і по 3) знов таки, на певні принципи Радвледи, що оголосила жінку вільною й незалежною. Ці принципи обидві не заходили прийняти як мертву догму і розвели їх далі настільки, на скільки дозволили не досить уважні обходи райміліції та гарні відносини з орендарем будинку № такий-то, по такий-то вулиці.

Трапилось цілком випадково ще й так, що ці обидві печальніці з'орієнтувалися на одному громадянині, Петрові Гарденічу, що всю революцію проїздив на буферах, тендерах і інших невід'ємних частинах потягу і що ставив за найвищу політичну мудрість: нейтралітет — раз і дезертирство з якої б то не було армії — два. Був ще третій пункт у цього розміркованого громадянина — це «крутить» голову одній, «крутить» другій, як що можна, то й третій, — з необхідною умовою — обіцяти обов'язково женитись... коли? Та от, після першого, як приїде, з

конспірація кращої марки не була чужою цьому джентельменові.

Тепер знову до наших молодич під ворітьми Бупра.

— Ви, гражданка, к мужу?

— Представьте, да!

— Я тоже... Мой бедняжка попал по недоразумению.

IV Сесія ВУЦВК.

Президія Сесії.

— Ох!
— Времена!

Якось постать тим часом добре садонула мене ліктем у бік і загаласувала, наче б її різали.

— Січас їх будуть виводить — дрова рубать. Ух ти ж, їдять тібе мухи, Андрюшка, побачимо тібя!

Я оддав йому ззаду колінком, процідивши крізь зуби щось про те, що для нього ж безпечніше не підлазить з своїм скелетом під ноги чоловіка, що вже 5 років, постійним гавбеком в кращій футбольній команді.

Новий Наркомзем України.
т. ДУДНИК.

Одна з скумбрій почала скаржитись:

— Слухайте, не давіться так на голову, гражданка!

У відповідь почулося:

— Я свого віжу уже, а ви?

— І з вуст другої випурхнуло натхненне:

І я свого теж, онде, той, що в галіфе і в синьому френчі,

А молодіці зіп'ялись навшпиньки, поклавши свої бюсти на голови двох невідомих осіб, подібних до скумбрій за 8 коп. штука, що, вціпившись руками за грати воріт і трохи присівши, їли подвір'я вузькими очима.

— Чоловек человеку звер! — скаржився в голос невідомо до кого й невідомо на кого ріденький попик, уздрівши на подвір'ї й своє «ісчадіє» — товстенького, присадкуватого поповича по йменню Петр, а по фамілії — ми вже згадували — Гарденіч.

— Претерпевий до конца, той спасеться! — нарешті об'явив безнадійно попик і посунув свою голову меж бюсти двох молодіць близьче до воріт.

150 карб. я поклав до бокової кишені жілетки, а свої, пригадаю точно скільки, поклав до бокової кишені піджака вийшов з Управління.

Дорогою я зустрівся з своїм давнім знайомим С. Шевком, касиром з крамниці теж тресту. З його ініціативи ми зайшли до пивної по N-ій вулиці. Тут ми розговорились і в процесі розмови випили, здається, пів дюжини пива.

Треба додати, що я ще не обідав і тому пиво вплинуло на мене, як найгірше. Крім того, я вже коло 8 років (з часів імперіалістичної війни на австрійському фронті, де я працював інтендантському управлінні) — не курив, — і тому запропонований товаришем і викурена мною цигарка, дуже недобре вплинула на мене і я відчув, що трохи спянів, хоча це зі мною й рідко трапляється.

Як це видно з персональної анкети, заповненої мною, чоловік женатий і маю двоє дітей. Але ні жінки, ні дітей, зараз, так і тоді, коли мав місце цей жахливий у моєму житті випадок, у Києві не було. Вони перебували та ще й за перебувають недалеко Києва в селі на дачі. Це змушувало мене обідати не вдома, а по різних їдальнях, годуючись здебільшого сурогатами, аби дешевше. І от почувши себе недобре після випитого пива і викуреної цигарки, я попрощався з товаришем і вирішив піти обідать. Спяніла голова повела мене не до такої ліпшої столовки, як я це робив раніш, а до ресторану «Ампір» з музикою й більярдом.

Там я вже обіду не застав і замовив порціонне. Музику, що наче шум моря, гуде безнастанно в такого роду ресторанах, музика спеціально розрахована на підвищення нервової відповідним чином вплинула на мене. Але тут прийшла на мене свинина і опорожнивши порцію, я почув себе трохи краще.

Але музика! Музика й багато світла не дали мені отямитись. За сусіднім столиком сидів якийсь чоловік з жінкою перед ними стояла пляшка портвейну. Ще далі за столиком сиділа сама одна жінка і мені здалося, що вона позирає од часу на мене.

А музика! Музика не давала мені й хвилини спокою...

Тоді я почав навмисне настирливо дивитись на ту жінку, і ловить її погляди, але даремно. Жінка тепер дивилась в бік в одну точку і я... збісився...

А музика! Музика, як шум моря (я пам'ятаю, це було в Ялті, але...) так і вривалась в уші, погана, солоденька музика, де скрипка ніколи не замовка і не знижується ні на ноту...

Новий Наркомзем України
т. ДУДНИК.

Одна з скумбрій почала скаржитись:

— Слухайте, не давіться так на голову, гражданка!

У відповідь почувлося:

— Я свого віжу уже, а ви?

— І з вуст другої випурхнуло натхненне:

І я свого теж, онде, той, що в галіфе і в синьому френчі, з вусиками...

— Которий?

— З великим чубом, такий красивий!

— Гражданка, тут недоразуміє, ето — мой муж.

— Як? Твій? Петр Гарденіч твій муж? Хі-хі!

От іменно, — Петр Гарденіч — мій муж... Странний вопрос!

— Ах ти ж...

Витягнена шия попка меж двох бюстів суперниць нагадувала величезну дулю.

— Син мой, о син мой — шопотів він.

Я не буду оповідати далі, — продовжував мій знайомий рахівник з тресту, як ці молодіці вискубали потім одна одній волосся з голови, як вони артистично лялялися...

Я постарався тільки дати малюнок, навіть трохи розтяг його в деталях, для того, щоб довести, що така пригода могла статись тільки в Києві. І піп, і дві веселих молодіці, — це таке киявське, що перенесіть ви його до Харкова, Одеси, — і вам ніхто не повірить, очі запліє.

Навіть на такій паскудній справі, як Бупр, позначилась психологія даного міста. І щоб коли небудь зі мною трапилось щось таке надзвичайне, якийсь такий екстраординарний випадок, о, ви б пізнали в мені киянина, будьте певні!..

Рахівник з тресту бадьоро потиснув мені руку, підморгнув і рушив весело насвистуючи з «Баядерки».

II.

Тепер прошу читачів перемогти ще один досить нудний розділ, в якому наводиться копія звичайнісінького документу, і без якого ні-ч-чорта не зрозуміти далі.

...15 цього липня я одержав по інструкції Зав. Інструкт. п/в. 150 карб. для об'їзду цукроварень Правобережжя з метою інструктажу, по бухгалтерії на згаданих цукроварнях. Цього ж липня мені було виплачено утримання за два тижні наперед, з огляду на мій командировочний від'їзд. Казенні гроші в сумі

ца, той спасеться! — нарешті об'явив безнадійно попик і посунув своєю головою меж бюсти двох молодіць близьче до воріт.

Але музика! Музика й багато світла не дали мені спокій. За сусіднім столиком сидів якийсь чоловік з перед ними стояла пляшка портвейну. Ще далі за сиділа сама одна жінка і мені здалося, що вона позирала на мене.

А музика! Музика не давала мені й хвилини спокою.

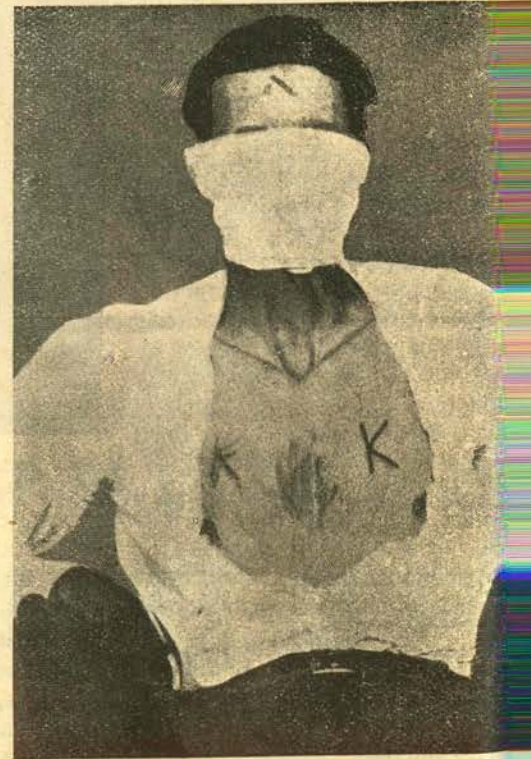
Тоді я почав навмисне настирливо дивитись на жінку, і ловить її погляди, але даремно. Жінка тепер в бік в одну точку і я... збісвився...

А музика! Музика, як шум моря (я памятаю, це Ялті, але...) так і вривалась в уші, погана, солоденька де скрипка ніколи не замовка і не знижується ні на мить.

Тоді я замовив собі пляшку «Бенікарло»... А ще пізніше я, поминувши столика з чоловіком і жінкою, підсів до столика самотньої жінки і вже допитував її, чи вона була не Клара Сільвестрова, моя знайома з дитинства — з Житомира гімназистка. Вияснилось, що напевне ні, але приблизно — так, і це спричинилось до рішучих подій зі мною в той вечір.

Коли б я далі почав викладати пункт за пунктом, факт за фактом, це була б брехня. Одне що вдержалось у мене в пам'яті, це те, що ми згадували як давно, давно колись, ще

Фашиський терор в Америці

Члени фашиської орг. Ку-Кукс-Клан сил затагли до себе робітника що агітував їх і випекли йому на грудях знак фашиської організації К—К—К.

свої, їджака в гімназійні роки на об'єднаній вечірці жіночої й чоловічої гімназії, ми вдвох, я і Клара Сільвестрова, забираючись в кабінет директора, цілувались. Власне це були її згадки, тому що я нічого подібного не пам'ятаю і не пам'ятаю, вавіть більше, я напевне пам'ятаю, що нічого подібного зі мною ніколи не було.

Але в неї так щиро, так тепло горіли тоді очі, що я не міг не погодитись з нею. Ще пам'ятаю, як я хапаючись за спинки стільців та за різки столів, під руку з Кларою прямував через темний коритар до окремого кабінету.

Тепер я знаю напевне, що це була підла, паскудна, жадна до грошей жінчина, але тоді?

А музика лізла в уші, сипуча й мокра, як шаткована капуста, і не було мені рятунку.

Пили ще «Торкай», «Абрау Дюрсо», і знову згадували, не згадаю вже про що згадували. Заходили якісь жінки, якісь муштини, вітали мене з «днем ангела» і качали... по канаті. Потім я платив по рахунку, при чім, пам'ятаю, як тих грошей, що були в боковій кишені мого піджака, (своїх), не вистарчило і я поліз до кишені жіночої, до казенних. Дя маленька деталь очевидно й спричинилась до того, що ми ще поїхали ку-

— Ну, і що ж йому присудили, бідному моему знайомому з тресту?

— Три роки. Так це твій знайомий? Нічого в тім дивного нема. Я, брат не здивувався б тепер, навіть тоді, коли б замість рахівника з тресту я зустрівся з твоїм письменницьким ім'ям та прізвищем.

— Слухай, голубе, ти суддя, але...

— Ну, от, вже й образився!.. Знаєш, є такий анекдотик: зайшов один чоловік до шевця, а той йому й каже: „Ти не дивись, що я швець, а розмовляй зі мною, як з простим чоловіком“... Хіба, коли б замість рахівника з тресту, та став уже я сам, суддя № 1 участку, тоді може б я і здивувався... Ну голубе, тепер вибач, я мушу вже бігти до губсуду, а ти заходь.

Ви, письменники, чудні якісь такі народи... Нема, нема вас, а тоді, гляди, й забіжить, наче злочинець на місце злочину.

— Всього клящого!

— Бувай, бувай, бувай!..

Я йшов і думав. І в голові дві думки снувались настирливими павутинками і одна думка про нього: невже ж він ідосі певен, цей нещасний рахівник з тресту, що гідка історія з ним, це історія з корін-

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ КАБІНЕТ.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ КАБІНЕТ.

Сидять зліва направо: Міністр закордонних справ — Штреземан, Рейхсканцлер — Лютер, Міністр Внутрішніх Справ — Шилле, Міністр Юстиції — Френкен.
Стоять: Міністр Сільського господарства — Каніц, Міністр Праці — Браунс, Міністр Народного господарства — Нейгауз, Міністр Пошти та Телеграфу — Штингль, Міністр Шляхів — Кроне, Міністр Фінансів — Шлібен.

ноу, і що тут якусь ролю відіграє те, про що він колись торочив мені? А друга думка — чи знає його дружина про це все? Чи має він принаймні передачу від близьких, коли не від жінки? Чи не виконати свій останній обов'язок знайомого і передати йому пару французьких булок та пів фунта пузирної?

І ці людяні наміри привели мене до воріт Бупру. Я передав своєму знайомому, рахівнику з тресту, трохи харчів і писульку такого змісту:

„Я знаю все. Не сумуйте. Одбудете заслужену громадську догану, забудете все, що ви забили собі в голову про місто та його властивості та психологію... З новими силами виходьте скоріш до нового життя“.

Назад я одержав зім'яту газету, в яку було загорнено мою передачу, і на клаптику паперу хемичним олівцем надряпану відповідь:

„Я здорово надіюсь на річницю Жовтневої революції, а в зв'язку з нею й на амністію. Проте я лишаюсь при старому. Як собі знаєте, а така історія могла трапитись тільки в Києві і тільки з корінним киянином. А ну нехай хтось з Москви, чи Харкова опиниться на пляжі?“

Ця пригода не зруйнувала мого переконання, навпаки... Я весело і надійно дивлюся вперед!..

Підсудний рахівник тресту П. М. Рубан.

Р. С. Я почав був своє свідчення сухою офіційною мовою сам непомітно для себе зблукав з тону. Прошу слідство й не ставити мені цього в провину, але прийнявши всю іривість і правдивість мого свідчення, рівно, як і взявши на увагу незаплямованість моєї попередньої роботи, як і моєї особи, не бути надто суворими в присуді.

П. Р.

— Ну, і як тобі подобається цей фрукт? — запитав мене дя № 1 участку, коли я склавши вчетверо свідчення гром. Рубана, рахівника з тресту і мого знайомого, поклав його купу паперів на столі судді. — Тільки судова практика останніх років може дати такі шедеври. Наше міське суспільство має ще значний відсоток подібного елемента, особливо поміж службовців підвищеного типу. Це та публіка, яка дивовижним способом проскакує через решета ріжних чисток, але кінецьцем, рано чи пізно вплива на поверхню і тоді вже її дмуць хвіст, і в гриву. Нічого особливого в тім нема, що рахівник тресту прокрався, чи розпустив казенні гроші, але щоб опинитись на пляжі? — Ха-ха-ха, Це, брат, треба уміть!

Залізничний тунель

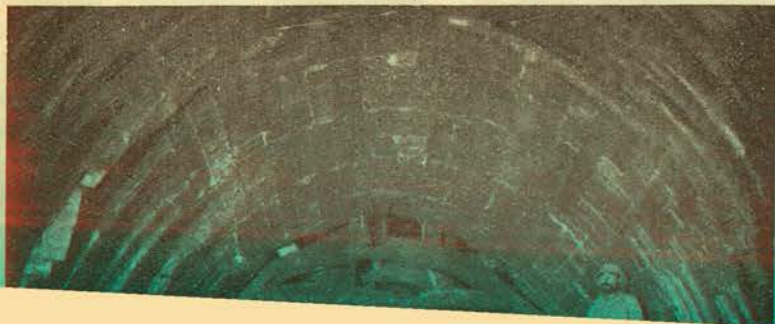
на Катеринославщині

Вхід до тунелі.

Фот. Д. Шерешевського.

По-над берегом Дніпра.

„Як що́кругом — три версти, то прямо буде шість“ — по старому звикли думати, так психологічно засвоювали собі консервативне відношення до всякого сміливого кроку.

ний обхід. Не було, адже, навіть самої залізниці. А подумати про те, як кругом дорогу скоротити — в тисячі разів бо тяжіше ніж, погнавши коня, об'їхати його в одну мить.

Так і пішло. Так і запам'яталось: „коли три версти кругом обійти — то прямо буде шість“. Через те і ходили обходити кругом, через те і ставились призерливо до шляхів прямою.

І йшли роки. Затиш степ, замерла запорізька січ.

Химерною, покрученою стрічкою лягли по берегах Дніпра затишні тихенькі селища.

І вже не на шпарких конях — запоріжці, а на рипучих возах, поволі — селяне об'їздили узгір'я.

Простягся залізний шлях — теж пішов за возами, кавшись „прямої дороги“. Психологія тихої Наддніпрянщини передалася навіть шумливій, непокійній „машині“.

І, мабуть, в добрі старі часи чимало земців потратили красних слів в земських залах, поки домоглися свого.

А коли домоглися, то як звичайно, розпочали роботу тільки коли „годують собак“.

На Катеринославщині, рідному краю отамана Сірка, давно замовкли січові бої.

Рівно тече Дніпро, човни козацької вольниці — вольниці безмірно сміливої Запоріжжя не колишуть поверхні Дніпра.

Степи запорізькі не чують в тупотіння козацької кінноти, очередині не ворухнуться розгульним криком свистом.

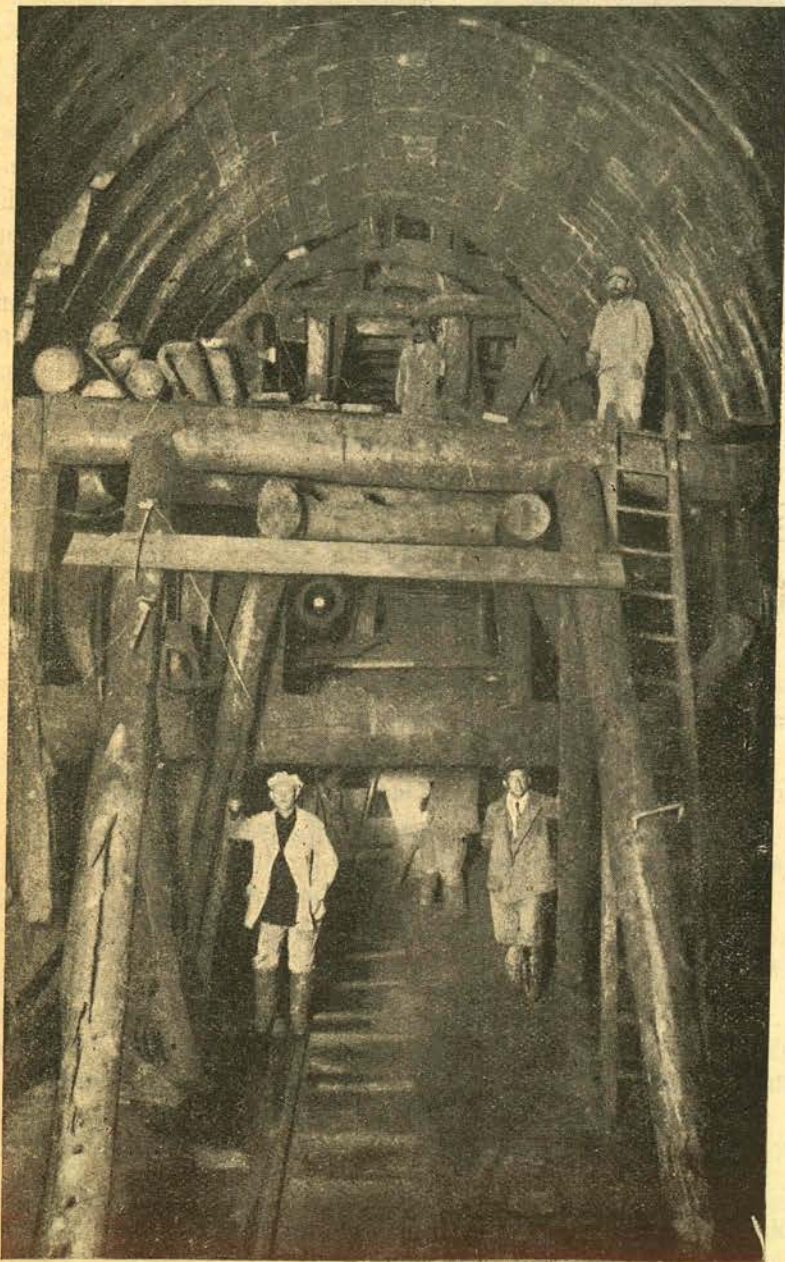
В бурхливих пінявих порогах Дніпра не з'являються човни запоріжців, Сорожне „Вовче Горло“ не обминає смуги обличчя козаків своєю непокійною, піною шумовиною.

Тихо в степах запорізьких, затих Дніпро.

Ну деж там думати про те, що гірські стіни прориваючи, навпростець прорубати дорогу, скоротити безкоштовно.

консервативне відношення до всякого сміливого кроку.

Там, де стався обвал, поставили нові підпорки.

обійти — прямо буде шість". Через те і ходили охо

кругом, через те і ставились призириливо до шляхів прямо

І йшли роки. Затиш степ, замерла запорізька січ.

Химерною, покрученою стрічкою лягли по берегах Де

затишні тихенькі селища.

І вже не на шпарких конях — запоріжці, а на рип

возах, поволі — селяне об'їздили узгір'я.

Простягся залізний шлях — теж пішов за возами, кавшись „прямой дороги“. Психологія тихої Наддніпрян

передалася навіть шумливій, непокійній „машині“.

І, мабуть, в добрі старі часи чимало земців потратили красних слів в земських залах, поки домоглися свого.

А коли домоглися, то як звичайно, розпочали роботу тоді, коли „годують собак“.

Ось спалахнула імперіялістична різня. Рік кривавих б

14 рік минувся „успішно“. А з осені 15 року почали пр

вати тунель.

— Як раз „учасно“.

І, звичайно, до 18 року встигли виконати тільки

усієї роботи.

А там — громадянська війна, де вже було думати якісь там прямі шляхи? Був великий пролом, а тунель

дрібницею ледве помітною.

І отак до 24 року.

Прорубана частина тунелі ждала кращих днів, піддерж дерев'яними стовпами. І звичайно, дерево прогнило, обвали

а разом з тим почала засипатися й тунель.

Виникла загроза, що все обвалиться.

А зосталось прорубати усього 129 сажнів, а всього довжки тунель — 401 сажень.

І лежить на тунелю земля в 20 сажнів завтовшки.

Вода заважає роботі—змито рейку, перекинута вагонет

І на всьому протязі тунель проходить крізь товщу вапнисто-пісчаного суглинку з невеликим вкрапленням гіпсу.

Робота тяжка, умови часом просто нестерпучі. В нижній частині земної товщі проходить вода.

І як раз на цьому рівні—вхідні і вихідні щилини тунелю.

Вода часто заливає під'їзні путі, перекидає вагонетки, змиває підлежаний матеріал, руйнує початі споруди...

Але що може стати на перешкоді твердій волі, ясно і чітко наміченій цілі?

Роки руїни минули, відкрилася пора широкого творення. Республіка побідно йде по шляху здобутків на культурно-господарчому фронті.

24 рік не проминув і забутої було тунелі.

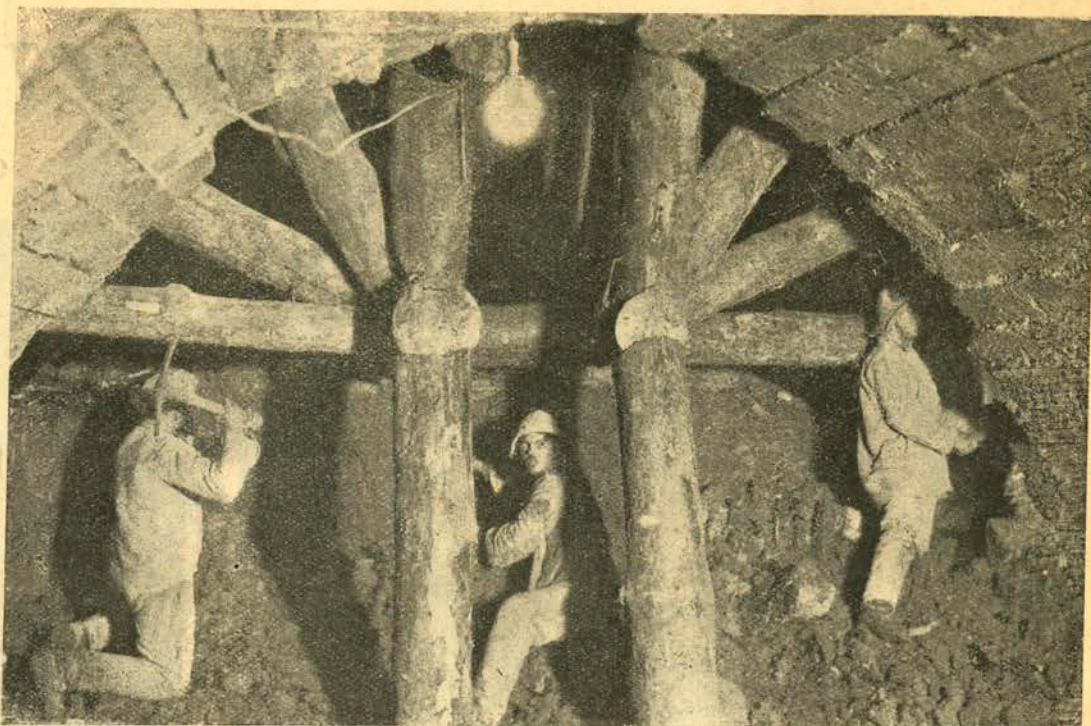
З весни почались відбудовчі роботи і вже не припиняються.

Там, де загрожувало обвалитися, тепер можна вільно ходити вночі, не боячись. Найголовніші труднощі в роботі переможено.

Остаточню тунель закінчено буде через три роки.

1928 року в темній тунелі зашумить паровик, тягнучи за собою вагон за вагоном, вогнево-жовтими очима освітлюючи темні стіни, і, вирвавшись на волю, швидко і рівно пропливе до Херсона.

Там, де ступала нога будівничого — каміняра, слюсаря — пройде шлях до нового життя, що його будують самі трудящі.

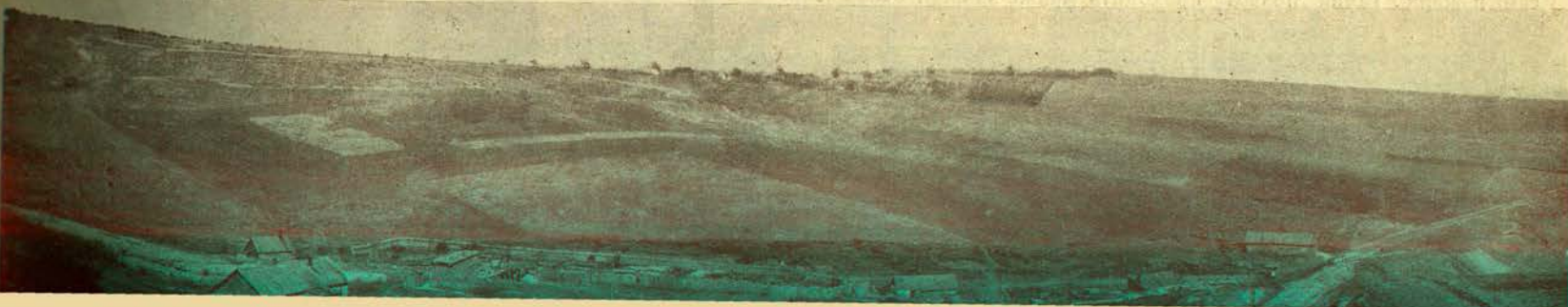

Робітники „вриваються“ в глиб тунелю.

Крізь темну тунель заблищить електрична іскра, проб'ється світло, знання, культура.

Із царства темряви — в царство вільної праці.

В. Ів.

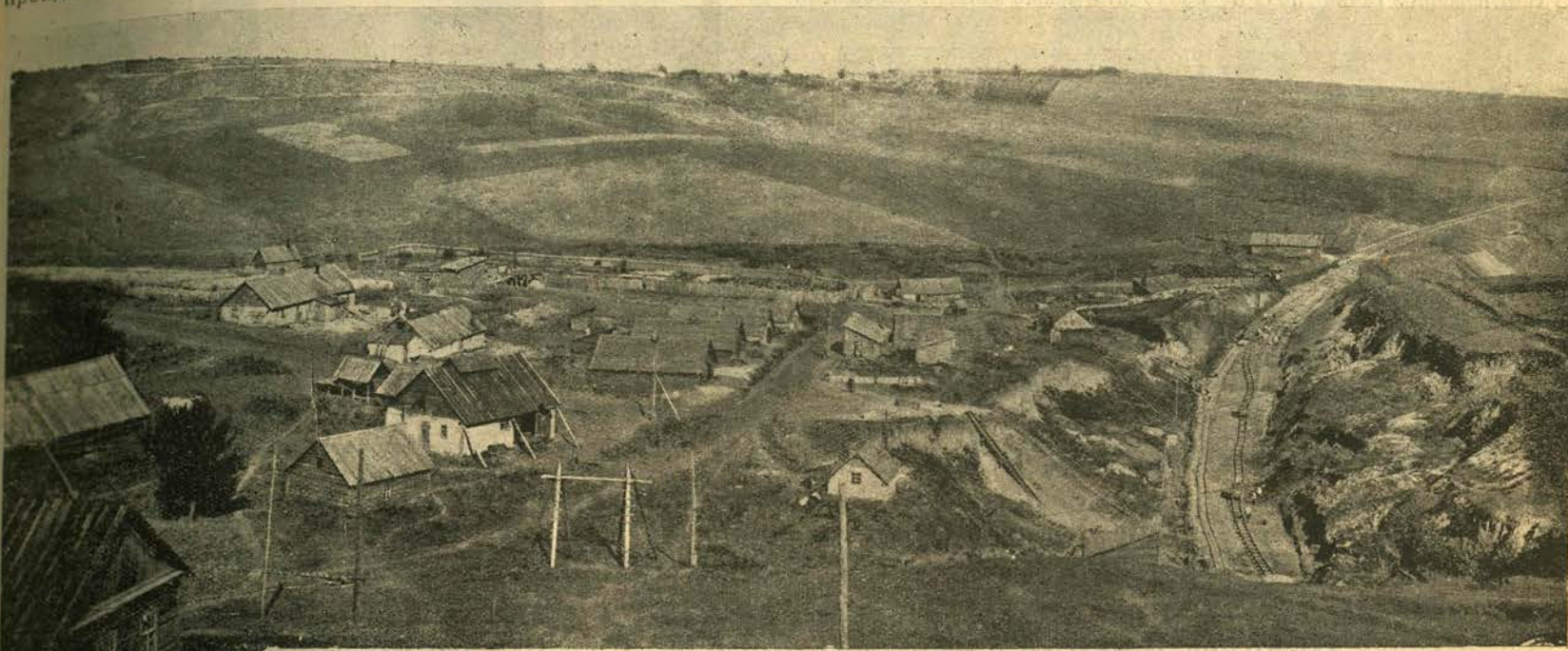

1920 р.
паровик, тягнучи за собою вагон за вагоном, вогнево-жовтими
очима освітлюючи темні стіни, і, вирвавшись на волю, швидко
і рівно пропливе до Херсона.
Там, де ступала нога будівничого — каміняра, слюсаря —
пройде шлях до нового життя, що його будують самі трудящі.

Крізь темну тунель заблищить електрична іскра, просяється
світло, знання, культура.

Із царства темряви — в царство вільної праці.

В. Ів.

Робітничє селище біля тунелю. Праворуч проходить одноколійна залізниця, якою постачаються всі матеріяли для риття тунелю.

Вагони.

Вагони, вагони в гони
дзвінкий паротяг потяг.
Летить — а ніч у погоні,
кричить — а ніч на путях!

А ранком вдаре об зорі! —
І зорі повз — як вітри...

Та могучим, залізним зойком
до нової, нової зорі!

У спокійні лінії думи
вкрутились ритми колес,
крізь зелені дощі соснові
теплі лица хвилюють десь...

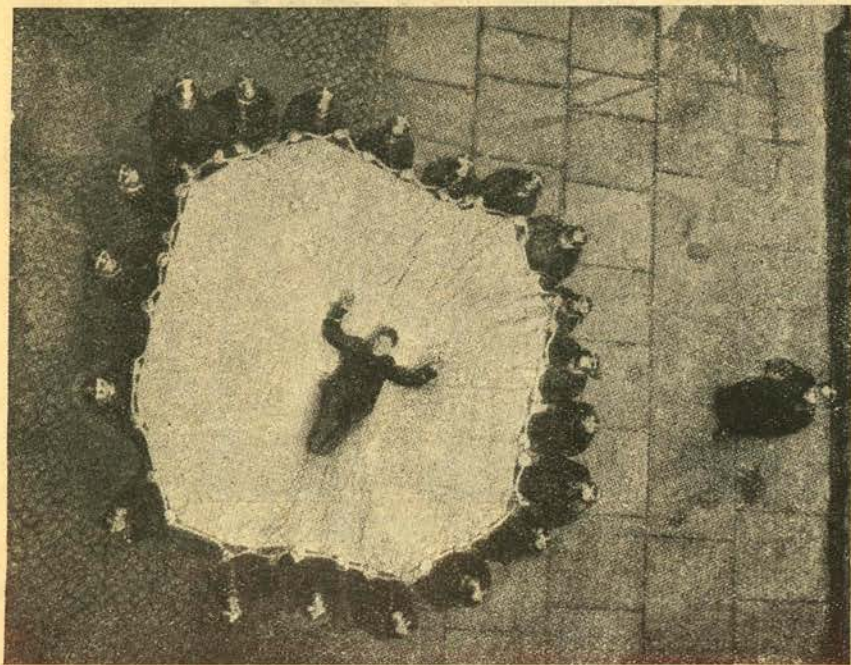
А він — залізний, безокий
ще й гулом загнувсь догори.
Та усе могучішим зойком
до нової, нової зорі!

Василь Мисик.

ВСЕСВІТНЯ ІЛЮСТРАЦІЯ.

Навчання пожежних.

Для рятунку громадян підчас пожеж у Німеччині вживаються особливі брезенти, в які кидаються і мешканці тих будинків, де пожежа, і самі пожежні. Такий „польот“ проходить майже завжди безболісно.

Статуя та її модель.

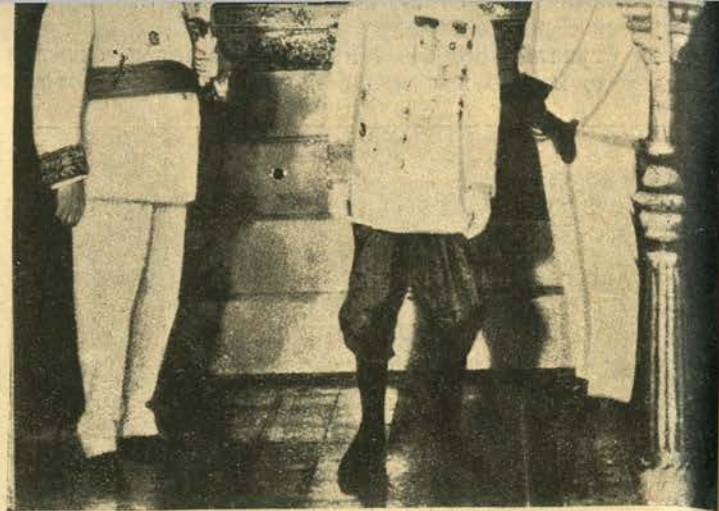

Для рятунку громадян підчас пожеж у Німеччині вживаються особливі брезенти, в які кидаються і мешканці тих будинків, де пожежа, і самі пожежні. Такий „польот“ проходить майже завжди безболісно.

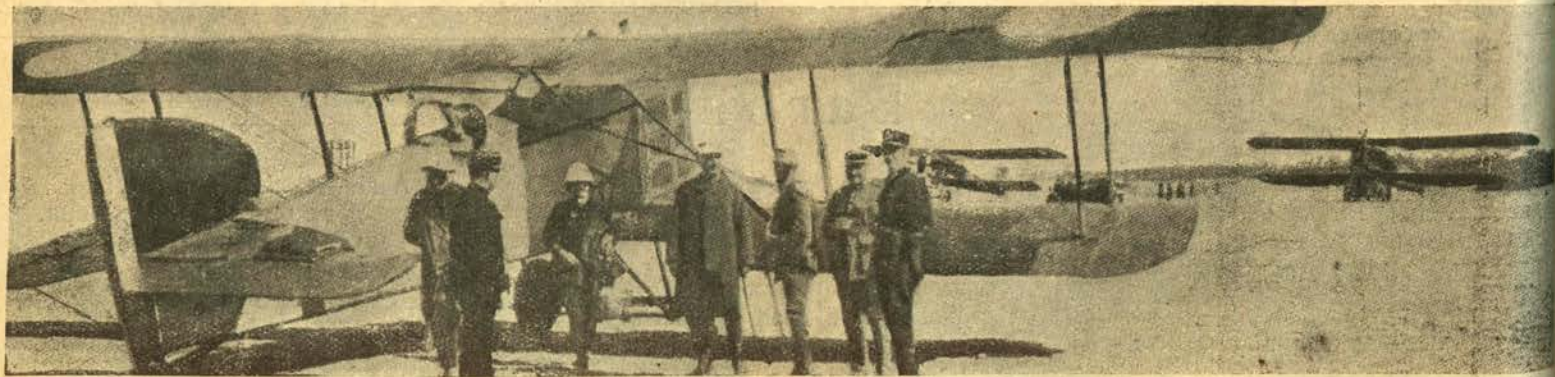

СПОРУЖЕННЯ ПІДЗЕМНОЇ СТАНЦІЇ В СИДНЕЇ.
Залізницю, що проходить під землею, з'єднано буде з міським залізничним рухом.

Негритянський король Сизовот (французька колонія) коли підніжжя своєї статуї, недавно поставленої в тронній залі. Ліворуч генеральний представник Франції Бодуї, ліворуч—різбяр Діомель.

Переліт французьких літунів через Центральну Африку.

25-го січня ц.р. французький лейтенант Тулон, на чолі 3-х літунів, перелетів Центральну Африку на аероплані „Ролан-Каро“.

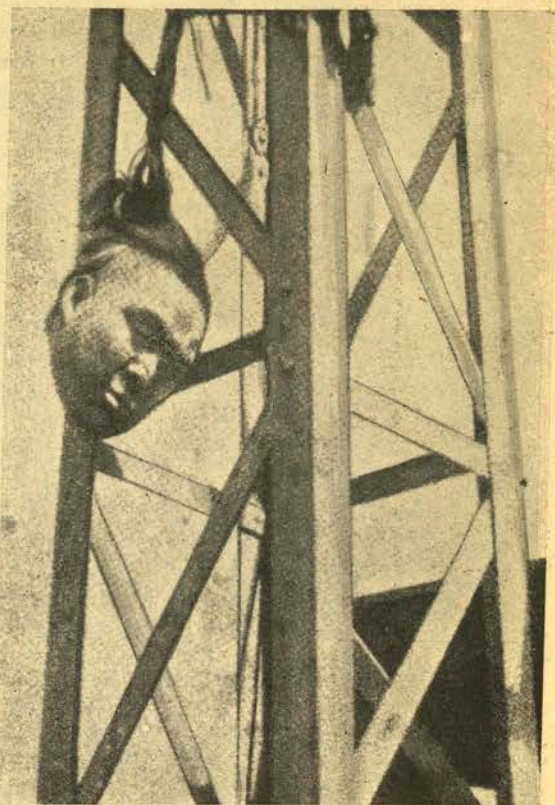

Повернення іспанської армії з Мароко.
Сходять на берег з пароплава.

Ресулі — Мароканський військовий нач.
відмовився виступити проти гнобителів
іспанців, за що він зараз попав у полон
до вождя Ріфи Абд-єль-Керіма.

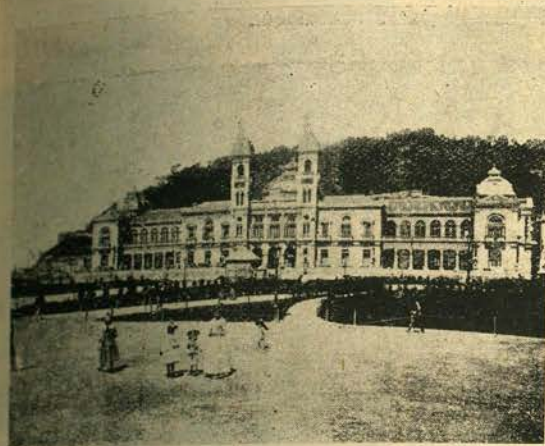
Голови вбитих в бою китайців раніш вішали
на деревляні стовпи, а тепер зробили для цього
залізни споруди.

іспанців, за що він зараз попав у полон до вождя Ріфи Абд-ель-Керіма.

Повернення іспанської армії з Мороко.
Сходять на берег з пароплава.

У Сан-Себастьяні зимою цвіли дерева та квіти.
Населення по літньому одягнене—гуляє в паркові.

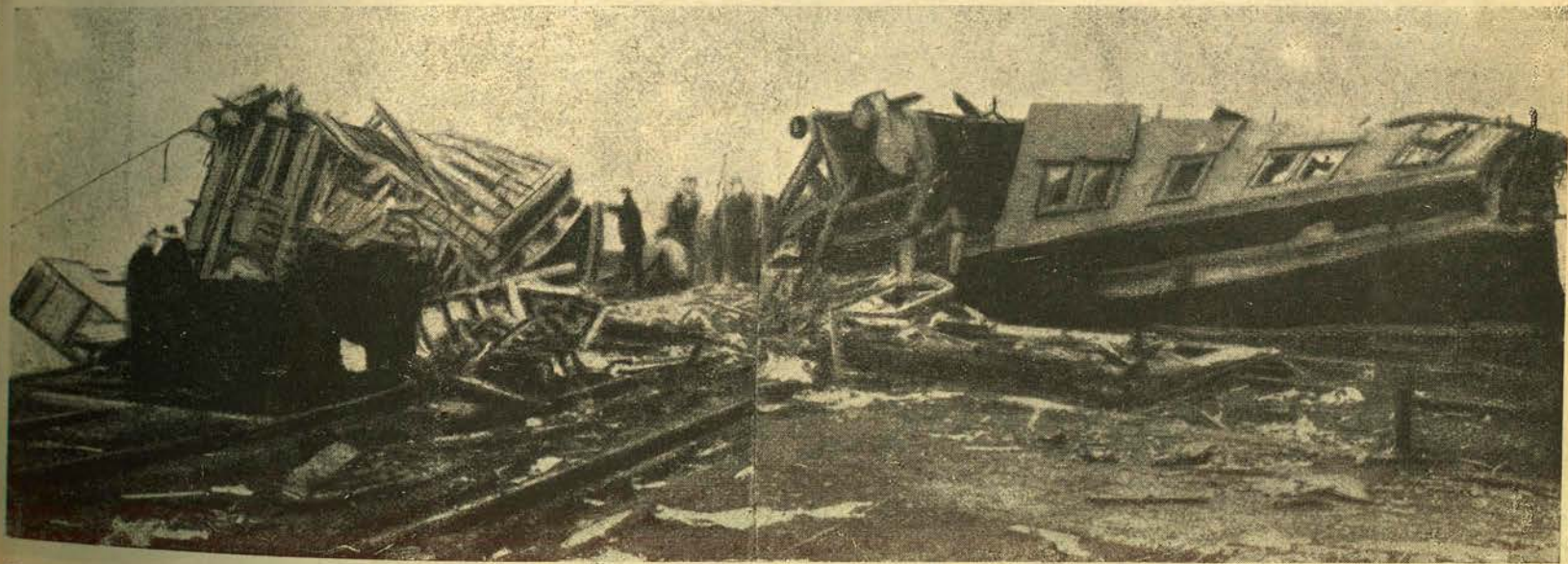
Відома амер. кіно-арт. Добінс розмовляє по телефону і баче того, з ким розмовляє.

Голови вбитих в бою китайців раніш вішали на деревляні стовпи, а тепер зробили для цього залізні споруди.

Повідь В. М. Гогенлімбурзі.—Західна Німеччина.

Наслідки плану Дауса.

В зв'язку з переведенням плану Дауса, експлоатацію залізниць доведено в Німеччині до неймовірних розмірів, що в свою чергу мало вплив на кількість нещасних випадків. Катастрофи з потягами дають величезний „приріст“ порівнюючи з недавнім минулим.

Ротмістр Енгер і Катя. 7 пляшок на 2 бокали.

ЖИТТЯ НА ЕКРАНІ.

„Укразія“ — „7+2“.

Липневий день в Одесі. Неділя.

Палюче сонце ростоплювало смолистий асфальт.

Натовп народу, поволі коливаючись, сунувся вулицю.

І раптом натовп завмер, неначе збожеволів. З-за рогу вулиці зачмихало авто повне людей.

І люде — не в кожанках, не в білих одягах, навіть не голі, а в англійських куртках з білими нашивками, з погонами і аксельбантами. Натовп неначе скам'янів з незнавки.

Невже це повернулися емігранти з Долле-Бахче? І чого їм треба в Радянській Україні?

Ще де-кілька хвилин минуло, і авто помчалось до порту.

Мало відбутися кіно-фотографування — втеча

„Укразію“ скінчено, і цими днями її буде показано на екрані. І недурно цілий СРСР зняв таку бучу навколо цієї картини.

„Укразія“ — то є один з найбільших здобутків радянського кіно-виробництва. „Укразією“ ми можемо вже похвалитися з „культурзаходом“. „Парамонд“ і „Ефа“ можуть заздрити ВУФКУ.

В „Укразії“ нема веселого Чарлі Чапліна, нема того Івана Мозжухіна, нема атлета Рудольфа Валентіна. У цій фільмі є народні революційні герої, є могутність Радянської Росії, є відданість революційній справі партизан Галайдиного загону, де Галайда вбиває ротмістра Енгера і за нього ставить себе.

Для білих він — погроза комуністів, ротмістр Енгер для червоних він — химерний ратівник під прізвиськом „7+2“.

Як що рука Енгера скріплює папір підписом „7+2“ — підпольна парт-організація врятована.

Енгер захопився грою не тільки, як актор в цій картині, але і як актор життя. Він з'єднує всі підпольні ячюки, він вилловлює найкращих комуністів і дає їм змогу втікати з-під рук. Кінець-кінцем гинуть керівники комуністичної партії, а Енгер залишається енігматичною особою.

А генерал Сілінг у нестямі знаходить на своєму писемному столі відзови та заклики підпольного комітету партії.

Нескінченим, заплутаним клубком снується зміст цього роману „Укразія“ за сценарієм Н. Борисова та Стабового.

Сперечалися сприводу „Укразії“ багато. Сперечалися про її ідеологічний зміст.

— Навіщо романтика? — гукали де-які.

— Кому потрібні демонстрації білогвардійської п'ятики? — скакали інші.

Захоплюючись змаганням, „знавці“ екрану забули, що „Укразія“ була ухвалена до вистави не як агітка, а як велика фільма радянської романтики, романтики червоного прапора.

Не прибутками захоплювались кіно-фабрики та ВУФКУ, а великим заданням зробити в СРСР фільму з безумовним додержанням її ідеологічної ваги, показати люде, що „рятували“ Росію по шинках, в „Сахалінчику“ „Максими“ та в курільні „Ван-Рооза“ з кокотками.

„Укразія“ — „7+2“.

Липневий день в Одесі. Неділя.

Палюче сонце ростоплювало смолистий асфальт.

Натовп народу, поволі коливаючись, сунувся вулицю.

І раптом натовп завмер, неначе збожеволів. З-за рогу вулиці зачмичало авто повне людей.

І люде — не в кожанках, не в білих одягах, навіть не голі, а в англійських куртках з білими нашивками, з погонами і аксельбантами. Натовп неначе скам'янів з несподівки.

Невже це повернулися емігранти з Долле-Бахче? І чого їм треба в Радянській Україні?

Ще де-кілька хвилин минуло, і авто помчалось до порту.

Мало відбутися кіно-фотографування—втеча буржуазії з Одеси.

Натовп сунув до пристані.

Так починалося перше фотографування „Укразія“.

Окремі сцени з „Укразія“.

Правда, кіно-фабрика економила фільму. Німеччина, наприклад, не шкодує ні грошей, ні фільми: перефотографує аж доки не досягне жаданих наслідків. „Індійську Гробницю“ фотографовано півтора року і витрачено 70.000 метрів фільми.

На „Укразію“ не витрачено 8.000 метрів.

* * *

Багато зусилля, багато завяття. І наслідок, маємо найвизначнішу, найкращу радянську фільму з сюжетом, що захоплює глядача на протязі 6.000 метрів.

„Укррр...а...з...і...я“, яко країна і „Укразія“, як фільма — наша гордість. Хай кожен, хто піде подивитись „Укразію“, згадає, що в цій фільмі було виявлено надлюдську енергію.

Хай глядач, споглядаючи момент служби божої, знає що піп цей — справжній піп: його умовлено зфотографуватись ніби-то заради демонстрації цієї картини за кордоном, щоб довести, що духовенство вільне від усяких утисків.

Хай знає глядач, що церковний хор «шкварив» за те, що кожному з співаків було видано по полтиннику.

Іще багато, багато кумедного.

І коли навкруг «Укразіі» знялася така буча, то, мабуть, не дурно.

«Укразія» гідна того, щоб про неї заговорили в СРСР.

Фабіон Гарін.

Де-що про кіно.

Уявіть собі, що ви, побувавши в кіно та повернувшись додому, робите спробу розказати про все те, що бачили ви, на папері.

Записавши конспект, спробуйте подати докладніший виклад, сцена після сцени, розповідаючи, що в кожній сцені роблять та говорять герої. Коли ви закінчите цю роботу, перед вами лежатиме справжній сценарій.

Убрання.

Убрання в кіно трохи відрізняється від театального, так само як і бутафорія. Те, що на сцені справляє вражіння натуральності, те для екрана не підходить. Убрання роблять звичайно з дешевого матеріалу, але за те

за останньою модою. Воно повинно бути цілком нове в той час, як театральним вбранням, надто для історичних п'єс, користується кілька поколінь артистів. На екрані — помітно кожну пляму, кожнісіньку латку.

та виразніший, але практика показала, що не треба класти грим на губи театральним способом, бо тоді здаватиметься, що ніби рот провалюється.

Трюки.

Характерна властивість кіно — давати з окремих деталей одно ціле — саме й спричинилося до розвитку цієї „галузї мистецтва“.

В одній нашій кіно-студії робили цікаві досліди. Робили зйомки ось як: жінка, що розшнуровує черевик. У цій зйомці брало участь кілька артисток: зробили по черзі ось які зйомки: руки однієї, ноги другої, спину третьої, обличчя четвертої.

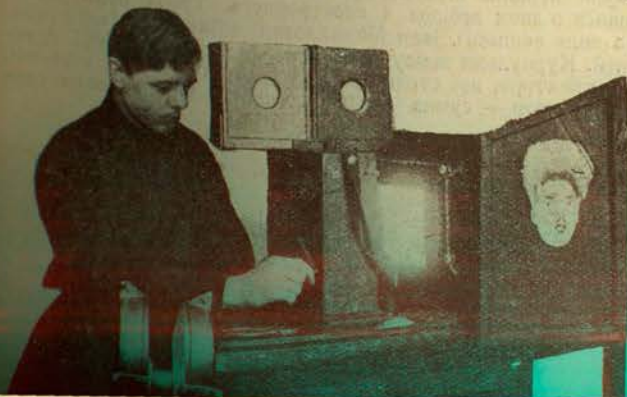
Коли демонстрували цю картину, то глядачі думали, що перед ними одна людина.

Оце з'явище, тільки в іншому масштабі, дозволяє здійснювати при зйомках багато цікавих моментів. Щоб показати приміром, як стрибає людина з 6-го поверху або як стрибає людина через безодню — роблять зйомки окремо двох моментів, що самі пособі не мають жодної небезпеки. Щоб показати чоловіка, що лізе по стіні будинку, кладуть декорачію цього будинку насхиль та роблять зйомки артиста згори.

На екрані виходить картина, що справляє велике вражіння, тоді як під час зйомки артист спокійно ліз по декорації до „декоративного“ даху.

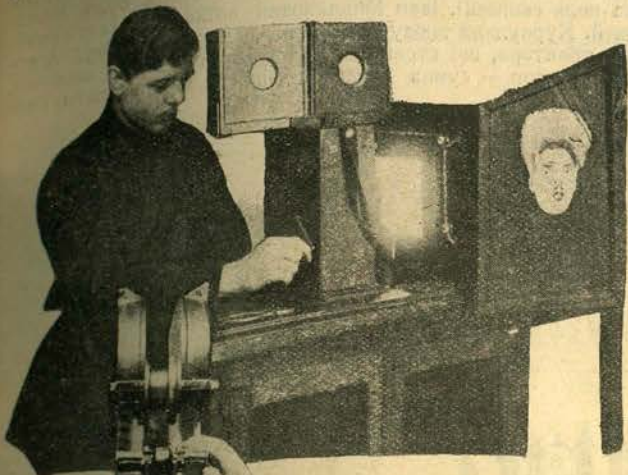
Сцена в курільні. Катя і Тзін-Фу-Сінь.

азія...
і ро...
лики...
еологі...
нчику...

бутафорія. Те, що не підходить. Убрання роблять звичайно з дешевого матеріалу, але за те

за останньою модою. Воно повинно бути цілком нове в той час, як театральним вбранням, надто для історичних п'єс, користується кілька поколінь артистів. На екрані — помітно кожну пляму, кожнісіньку латку.

Грим.

Через те, що кіно не може передавати фарби, грим також має трохи інший характер. Взагалі він повинен бути яскравіший

бі, дозволяє здійснювати при зйомках багато цікавих моментів. Щоб показати приміром, як стрибає людина з 6-го поверху або як стрибає людина через безодню — роблять зйомки окремо двох моментів, що самі пособі не мають жодної небезпеки. Щоб показати чоловіка, що лізе по стіні будинку, кладуть декорачію цього будинку насхиль та роблять зйомки артиста згори.

Сцена в курільні. Катя і Тзін-Фу-Сінь.

На екрані виходить картина, що справляє велике вражіння, тоді як під час зйомки артист спокійно ліз по декорачії до „декоративного“ да ху. Трюки дуже оживляють картину та захоплюють увагу глядача.

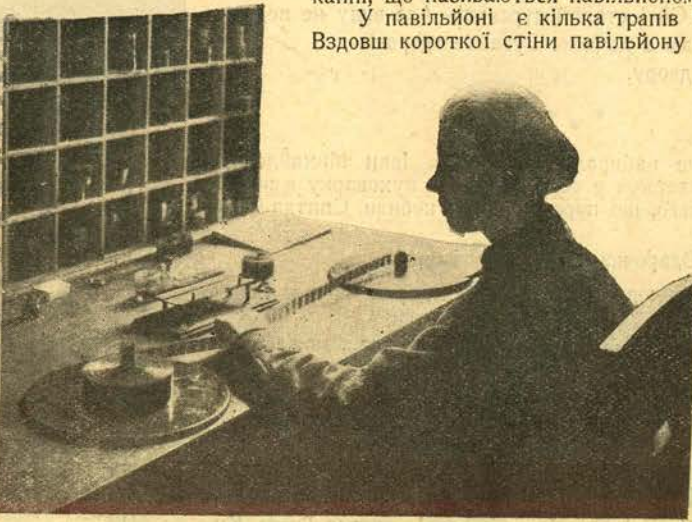
Які бувають зйомки.

Зйомки картин, що маляють місцевість, вулиці, садки на чистому повітрі роблять не в декорачіях, але з натури. Її завжди роблять при природньому освітленні, отже така зйомка найдешевша. Правда, роблять іноді зйомку вулиці і в декорачіях. Це коли потрібно дати історичну картину. Але ці будівлі мають характер декорачії тоб-то вони натуральні тільки з того боку, звідки провадять зйомки. За-для того, щоб додержуватися історичної точности, не тільки декорачії будинків, але й окремі сцени створюються режисером за старовинними картинами та гравюрами. Павільйонні зйомки — це зйомки в декорачіях якої-небудь кімнати. Ці зйомки провадяться у спеціально збудованому та обладнаному помешканні, що називаються павільйоном.

У павільйоні є кілька трапів та спускних дверей. Вздовш короткої стіни павільйону майже біля стелі йде

вузький довгий балкон. На цьому балконі встановлюють апарат, коли зйомки провадяться згори. Усякі декорачії, кімнати для артистів, меблі всіх стилів, технічні пристосування, софіти (жолоб з вкрученими в нього лампами) юпітера — оце все повинно бути неодмінно в павільйоні.

В—ров.

Зверху: Зйомка написів; автоматичний друкарний апарат. Фільма сушиться на барабані. Монтаж фільми.

Фот. „Всесвіту“ А. Плахтій.

Електрифікація.

(Оповідання).

Запахло весною. Повіяв вохкий вітрець і все заволок туманом. Село ожило. Почали готуватися їхати в поле, але можна було помітити й інше. Зовні, правда, все було спокійно—вулиця заметена снігом, спала, як і раніш. Але в кожній хаті говорили про подію, що хвилювала всіх.

Та як же? Вчора приїздив агроном з „комбіната“ і сповістив на сході, що вся бувша панська земля відходить до „комбінату“. А що це за „комбінат“?

— А біс його знає! Мабуть економії будуть, як ото колись панські були.

Особливо хвилювалися куркулі.

— Як же це так? Стільки дожидали землі. Дали.—А тепер вже забирають.

— А ну нехай тільки! Я з осені виорав аж 20 десятин. Всю худобу позаморював, а там був мишій такий скажений...

— А в мене 17 десятин озимини та 4 десятини жита посіяно. Як це їм? Жарти, чи що? Ні, цього не буде!..

І притакував піп. І річкою лився самогон.

Це в куркулів, а незаможники гадали інше.

— Хай забирають! Нам все однаково—чи є земля, чи нема, бо в нас ні худоби, ні справи. А біля „комбінату“ ще можна жити—кобила є, чи підвезти що, чи виорати...

* * *

Гнат, син найбагатшого куркуля на селі Кирила—„царя“ зажурився. В його батька п'ятеро коней, три корови та волів дві пари. А Берестовий Хведір бідний чоловік: одна шкапа, так він нічого не варта людина! А ось Одарочка, його донька, гарна дівка, красива, думав Гнат:

— „Як пошлю сватів, та взнає вона від кого—відразу піде!“

А вона, сука її мати, винесла гарбуза...

— Та що вона, сказала, чи що? То й кат із нею! У неї приданого—шкура здохлої шкапи! Іншу знайдеш!..

Але Гнат тільки журно зітхав, блимаючи очима спідлоба...

Шкапа у Берестового здохла. Хто його знає, від чого вона здохла. А селянину без шкапи неможливо. Хоча й землі у Берестового всього дві десятини, а на собі їх не виореш!

— Чи може в кого позичити? Піду до Кирила—„царя“...

І забув що Гнат сватав Одарку.

— Ну як твое діло?

— Біда! Шкапа здохла.

— Ота чала? Здохла?

— Егеж.

— Чого ж вона здохла?

— А біс її батька зна. Оце ж я й прийшов до тебе. Позич

Іван Михайлович їздив наймати до оранки.

Усі немов би змовились: менш 50 карб. за десятину не хочуть.

Агроном замислився: посилати на Кубань за кіннями—пізно, а платити по 50 карб. за десятину—це божевілля. Ранком вирішив їхати до правління.

А ще з вечора повіяло з півночі, підморозило і повалив сніг. Вночі знявся вітер. У дворі було ще сяк так, але як тільки виїхали за ворота сніговий вітер накинувся на подорожніх з усією лютістю. Коні на кожному кроці провалювались крізь тонку ожеледицю на грязюці; на зустріч летів божевільний вихор і засліплював снігом очі; до колес поприставало багат мерзлої грязюки. Трясло немилосердно. Навкруги було все біле. Павав агрономів кучер, щось дуже часто почав крутити головою то в той, то в інший бік. Потім покрутивсь, покрутивсь та й признався:

— А хай йому всячина! Занесло дорогу...

Плутали годин зо три: коні тяжко дихали і часто хропли. Раптом переливчастими від вітру хвилями загули проводи, наводячи на шлях. Павав зрадив:

— Ага, ось і стовпи! Скоро й дорогу знайдемо!

— Які стовпи?—спитав агроном.

— Це лінія пішла. Від заводу на соляні рудники. Ток по ним їде розсіл у завод тече по трубах.

Агрономові щось спало на думку. Стій!—„Як же це я раніш не догадався? Тут же є всі умови для електрифікації сільського господарства! Бо ж електропроводка проходить і нашими полями. Поставити тільки електро-плуги!..“

— Поганяй!..

* * *

Через три тижні перший агрегат для електрооранки стояв уже на станції. Він складався з двох лебідок і електроплуга. Треба було доставити зі станції на поля економії. Іван Михайлович поїхав по селах наймати волів та коней. Куркульня знову призначила неможливу ціну. Агроном рішив двинути трактора, що стояв без діла у сараї в одній економії. Старий невідгідний трактор—сумна спроба поміщика механізувати сільське господарство.

— „Як пошло сватів, та взнає вона від кого—відразу піде“!

А вона, сука її мати, винесла гарбуза...

— Та що вона, сказалась, чи що? То й кат із нею! У неї приданого — шкура здохлої шкапи! Іншу знайдеш!..

Але Гнат тільки журно зітхав, блимаючи очима спідлоба...

Шкапа у Берестового здохла. Хто його знає, від чого вона здохла. А селянину без шкапи неможливо. Хоча й землі у Берестового всього дві десятини, а на собі їх не виореш!

— Чи може в кого позичити? Піду до Кирила—„царя“...

І забув що Гнат сватав Одарку.

— Ну як твоє діло?

— Біда! Шкапа здохла.

— Ота чала? Здохла?

— Егеж.

— Чого ж вона здохла?

— А біс її батька зна. Оце ж я й прийшов до тебе. Позич мені коня, або грошей. Хочеш на одробіток, хочеш—на виплату. Ти ж сам знаєш—селянинові без шкапи немає життя.

— Та воно справді!—Кирило відразу зрозумів в чім справа.—Грошей ти й сам знаєш нема ні в кого зараз, а коли хочеш, то можу дати тобі оту сиву кобилу. Вона трошки нечупарна і сліпа на одно око, але слухняна і везе добре.

Берестовий зрадів.

— А скільки ж ти візьмеш за неї?

— Та на ціні помиримось. А ти поглянь на мого Гната. Змарнів він увесь. Визволи його!

Берестовий не зрозумів.

— Віддай Одарку за Гната.—Берестового немов хто по голові ошешелив.

— „Ой, дурень я! Ой і старий дурень“!—Але виду не подав:

— Добре. Побалакаю з дочкою. Бувайте здорові.

І швидко пішов з двору.

* * *

А в економію вже набирали робітників. Іван Михайлович, помішник агронома, завернув у село—найняти куховарку в економію. Побачив Берестового, що поров шкуру з кобили. Спитав його, чи не знає де.

— Та ось і моя Одарочка може кашу варити.

— Хай завтра приходять.—Увечері Одарка почала лагодитись.

— Іди доню заробляти, бо бачиш кобила здохла... може там і мені яка робота знайдеться.

— Незабаром Одарка стала на роботу.

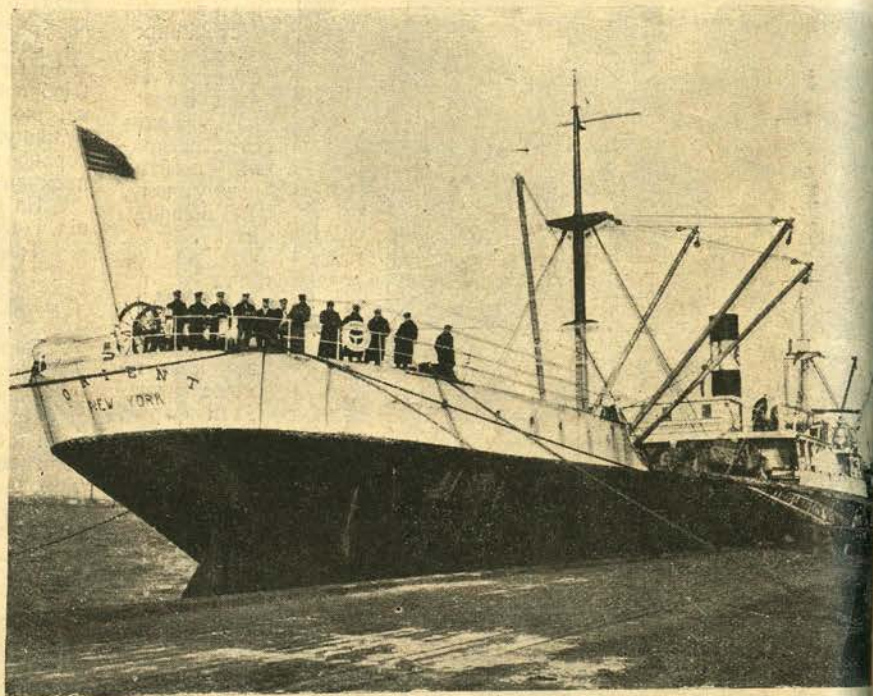
Гнат не давав спокою батькові: одведи сиву кобилу до Берестового та й квит! А Кирило незгоджується: як це він—„цар“ піде до Берестового, до голодранця, та ще й кобилу йому поведе?

На сході вони зустрілися і Берестовий відмовився від кобили.

— От бісів „комбінат“! От бісова справа!—лаявся Гнат: Кирило переказав йому відповідь Берестового.

* * *

Через три тижні перший агрегат для електрооранки стояв уже на станції. Він складався з двох лебідок і електропруга. Треба було вивити зі станції на поля економії. Іван Михайлович поїхав по селах мати волів та коней. Куркульня знову призначила неможливу ціну. Агронном рішив двинутися трактора, що стояв без діла у сараї в одній економії. Старий невідгідний трактор—сумна спроба помічника механізувати господарство.

Трактори селу.

На початку лютого до Одеси прибули два пароплави з Нью-Йорку тракторами. На обох пароплавах було завантажено 2083 трактори з приладдям, з яких 600 штук призначено для УСРР, а решта інших частин Союзу. Ці трактори закуплені на замовлення Укрзовнішторгу і Укр. Сільсько-Господарчого Банку торговим товариством Амторг, в Нью-Йорку, що виконує обов'язки по зовнішньому торгу між Союзом Радянської Республіки і Америкою. Всі трактори типу Форда, що виробляє фабрика Форда. Прибувши—600 тракторів це перша значна партія тракторів в Україні. До війни їх було де кілька десятків по великих панських маєтках. Зараз „залізна коняка“ іде до села. Майже всі трактори вже розпорядилися.

— А де будуть везти?—випитував у всіх Гнат.—Через Сосновату?—Щось зле в нього було на думці. Сосновата—велика балка; на дні ручай, що тече із ставка вище балкою. Через ручай міст. Старий уже та гнилий. Але трактора ще б витримає.

Майже все село збіглося дивитись, як трактор «машину» тягне. Трактор працював не швидко, але справно. На третій день вже стало ясно, що поїдуть через Сосновату. А вночі Гнат з двома своїми хлопцями підпалив міст і пустив чутку по селу:

— Хлопці—пастухи мабуть підпалили міст.

* * *

Через тиждень новий міст був готовий. Загальмували колеса і почали обережно спускатися в балку. Гнат з хлопцями здалеку наглядали.

— Чи встигнуть до ночі перейти на той бік, чи ні?—це питання мучило його. Цілий день він нічого не їв. Все стояв і жадібно позирив на нові машини. Ось вони! Вони прокляті відняли у нього наречену, а в батька—землю. Здерідка виймає пляшку і булькає самогоном..

Уже настала ніч, а машини ще не переправились. Гнат з хлопцями кинулись бігти балкою до верхнього ставка. Гілля било їх по обличчю, колючки рвали одіжку і ранили тіло, а вони все бігли...

— Скоріш, скоріш!—підгонив Гнат. Копайте, копайте...

Повний місяць надавав якогось чарівного вигляду ставкові і берегам.

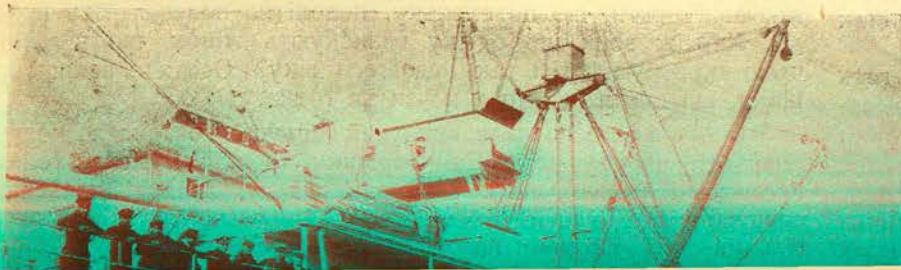
— Ну що? Прокопали канаву?

— Боже поможи!—Гнат з такою силою копнув, що заступ тріснув. Вода гунула в канаву, несучи з собою частини греблі і розширюючи річище.

* * *

Іван Михайлович їхав в економію. З-за горбка виглянув ставок. Дорога пішла берегом. Біля греблі Павло зупинився напоїти коней. Тиша була навкруги. Раптом з греблі почулось дзюрчання, яке ставало все більше й більше. Іван Михайлович побіг туди, передчуваючи щось не добре. Вода вже шуміла й гула, виносячи все нові й нові шматки греблі, каміння, хмиз, то-що. Він назад.

— Павло, розпрягай скоріш коней, сідай і їдь у балку до мосту! Скажи, щоб негайно переправлялися через міст, а то затопить. Хтось розкопав греблю. Вода незабаром зовсім проїде. Швидко!

Павло розпріг і зліз на коня. Іван Михайлович скочив і обидва ріжними шляхами помчали...

— Стій!—Павлового коня раптом хтось взяв за оброть. Двоє цупко схопили самого Павла за руки і ноги. Сильним ударом його скинули з коня в куці і затулили рота тряпиччям...

* * *

Іван Михайлович мчав іншим краєм балки. Став під'їжджати до ставка, коли вода з горішнього ставка почала його переганяти. Тому боці стояв хутір, а перейти через потік не було змоги. Вона прибувала і мчалась скажено по дну балки, тягнучи за собою все, що потрапляло на шляху...

Іван Михайлович почав гукати. Йому не відповіли.

— Чи встигне Павло? А як ні?—І він з новою силою гукав.

Раптом йому відповів жіночий голос. Він пізнав його. Вона підбігла до берега.

-- Хто там такий? Чого треба?

— Біжи скоріш вниз, де трактор і плуги, і скажи, щоб мост затопить!..

Але Одарка вже сама догадалась в чім справа і швидко побігла.

— Тату, тату! Скоріш вставайте: вода залле трактор і плуги.

Берестовий почувши шум води, не дивлячись на старість, скочив на коня і помчав униз.

* * *

Іван Михайлович під'їхав до греблі нижчого ставка і зупинився. Водоспуск.

— Встигнуть, чи ні?—Вода підходила вже до коней. Він сидів тихо.

— Ні, не встигнуть, залле... Він скочив до греблі, але незабаром зупинився: глибокий боковий яр.

— Так і знав! Кат би його взяв!—Повернувшись до греблі, він побачив, що вода вже сунула до нижнього ставка і по ньому підійшла до мосту.

— „Як тільки дійде сюди, тоді все пропало: не встигнув. Дививсь, як наближалась хвиля.

Раптом він почув внизу крик, а сліди трактора і плугів зникли. Тракторний мотор...

Ледве трактор пересунувся через міст до ставка. Машиніст на тракторі надавав плуг переїхали через міст. Раптом почувся тріск: то вода прорвала нижню греблю.

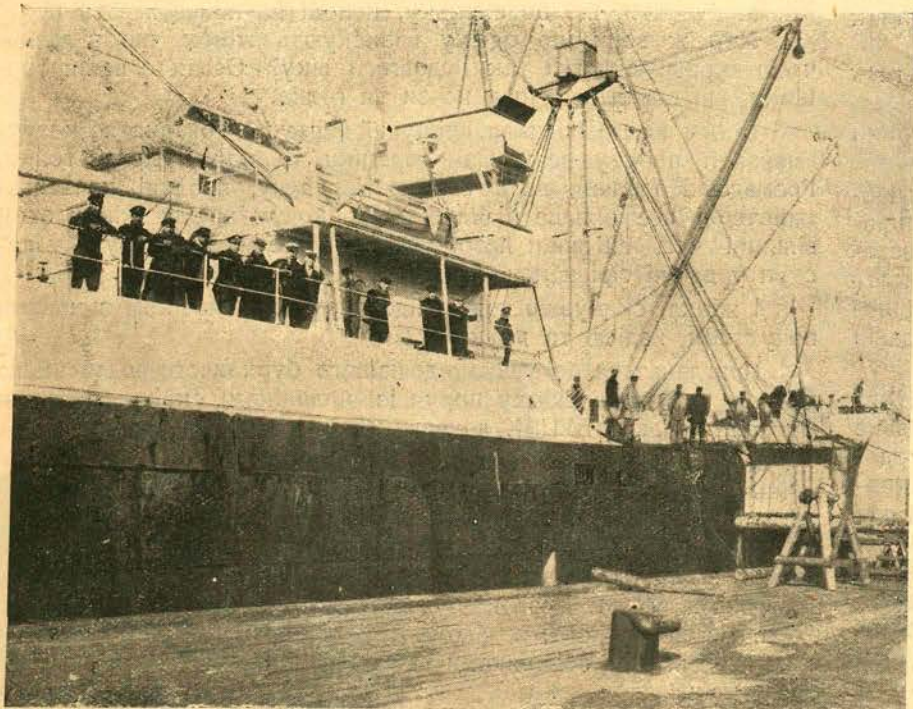
Через кілька хвилин скажений потік зірвав все навкруги, виривав куці, дерева і землю...

Трактор з агрегатом стояли на сухому.

круги. Раптом з греблі почулось дзюрчання, яке ставало все більше й більше. Іван Михайлович побіг туди, передчуваючи щось не добре. Вода вже шуміла й гула, виносячи все нові й нові шматки греблі, каміння, хмиз, то-що. Він назад.

— Павло, розпрягай скоріш коней, сідай і їдь у балку до мосту! Скажи, щоб негайно переправлялися через міст, а то затопить. Хтось розкопав греблю. Вода незабаром зовсім проїве. Швидче!

між колективами й окремими селами й прямо з пароплавів відправлені по різних частинах України. Перші 50 тракторів пішли до Донбасу. Трактори даються селянам у кредит на два врожаї.

В додаток до імпортованих, радянські заводи цей рік випускають теж значну кількість тракторів свого виробництва.

СРСР є зараз найбільший покупець тракторів в Америці — Амторг, який зосереджує у себе всі замовлення з СРСР, купив цей рік у Форда 40% всього експорту тракторів. Тому нема що дивуватися — робітничо-селянський Союз є найбільший сільський господар у світі. Це робить велике враження в ділових колах Америки й немало сприяло зміні політики Спол. Штатів відносно СРСР. Сама фірма Форд звертає окрему увагу замовленням з СРСР — останнє було цілком виконано в 15 день, включаючи навантаження на пароплави.

І. Х.

— Встигнуть, чи ні! — Вода підходила вже ще тихо.

— Ні, не встигнуть, залле... Він скочив але незабаром зупинився: глибокий боковий яр

— Так і знав! Кат би його взяв! — Повернувся води вже сунула до нижнього ставка і по ньому пі

— Як тільки дійде сюди, тоді все пропало: не вс Дививсь, як наближалась хвиля.

Раптом він почув звнизу крик, а слі тракторний мотор...

Ледве трактор пересунувся через міс во прибувати. Машиніст на тракторі надав ког плуг переїхали через міст. Раптом почувс тріск: то вода прорвала нижню греблю.

Через кілька хвилин скажений потік зірвав Яну все навкруги, вириваючи кущі, дерева і землю... Член

Трактор з агрегатом стояли на сухому.

* * *

Спроба трактора дала гарні наслідки. На неділю було пр чено урочисте відкриття електрооранки.

Народу прибула сила. З усіх сел. Стоять і дивуються.

— Так оце саме й оратиме?

— А ну подивимось, як воно буде орати.

Гнат був у юрбі. З якою злістю він зиркав на Одарку перевели куховаркою для плугатарів у поле. Так і ззів би!

На лебідку зліз Голова Сільради і виголосив промову. Ск кілька слів і агроном.

— Бачите ось цю кишку? В ній вся сила. Нею йде ток і ру машину. А машини тягнуть плуга. — Дав знак — і машини загу. І плуг, великий — по 8 лемешів з кожного боку — плавко врізався землю. Борозни лягали рівні і земля — цілина здавалась м'яко як хліб.

Юрба завмерла...

— От, сука його мати! — Вихопилось у одного селянина.

— Дивись, дивись: пішов, пішов!!!

— А Гнат вже знав що йому робити. Він сховався до дому сокирою і побіг у „Високе“ — не глибокий яр, що увесь заріс лісо Там проходив кабель з проводами до плуга.

Зліз на дуба, де зачеплено було кабель за сучок, вийняв за пояса сокиру. Перехрестився, сказав:

— Боже поможи! — І що сили вдарив по кабелю.

В ту ж мить в обох лебідках, наче блискавка, проскочи. величезна іскра і плуг став серед поля.

Юрба з переляку посунулась назад.

Надвечір монтьори, що лагодили лінію, знайшли Гната. Неживого...

Борис Волгін.

На громадськ

ЖІНОЧОГО

1. Тов. ПАНАСЮК.

2. Тов. СОЛДАТЕНКО.

3. Тов. ЧУКИТОВА.

що в ті роки, коли розпочиналися великі гніву, жінка йшла поруч із чоловіком, вистраждала за справедливості та волі... Імена цих жінок ввійшли в історію революцій...

Ці стихії породили Жовтень, що геть зруйнував старого та встановив принципи майбутнього. Жінки й немогло проминути становища жінки в соціалістичному суспільстві.

Цей виразний голос урядових декретів невпинно повставав: у перші ж дні перемоги її було зрівняно в правах з чоловіком. Із того часу встановлено було шлюбні закони, що поновлював її, встановивши її права на рівні з чоловіком. Декрет

Оці вороги не говорять, вони потихеньку крадуть в жінки дозвілля та час, призначений для більшої та радісної праці, це мовчазні вороги, що потихеньку, непомітно поневолюють її.

Хто ж вони що одвіку визискують жінок, що з давніх часів вкорочують її і так недовгого віку? Ось хто вони: горщики, що ставлять у піч, ночви та голка.

Проти них розпочали «рішучий наступ»: товариство колективізації побуту перекидає горщики та ночви, ламає голки. Громадські їдальні, за командою Нархарчу, пральні, кравецькі майстерні все більше й більше відвоюють для жінки її вільний час, що вони його забирали, все міцніше йдуть у наступ у дрібні сірі жіночі будні.

невпинного руху вперед широким

Підійти на кафедри за державні справи

Це не Круці знання в підпіллі стара жіноча гонимі до робіт України, гамір

З якогось Свіді— вона го

що в ті роки, коли розпочиналися великі гніву, жінка йшла поруч із чоловіком, висправедливості та волі... Імена цих жінок революцій...

ної стихії породили Жовтень, що геть його та встановив принципи майбутнього. а й немогло проминути становища жінки одавство.

виразний голос урядових декретів невинно пов'язані: у перші ж дні перемоги її було зрівняно в праві. кінець покладено було шлюбові, що поневолював її, встановлено було охорону її на виробництві, і сьогодні декрет про грошовий фонд товариствам «колективізації по-», що розкріпають жінку, визволяють її з кайданів йнування...

Партія простягає їй квиток, закликаючи її до лав робітничого авангарду... Народжується уважний Охмадіт, чие пильне

око береже її здоровля, створюючи консультації, лікарні для породіль, ясла для дітей, галасливі дитячі майдани та садки... У лиху годину допомогу подасть Держстрах...

Тих же, що зійшов з шляху та поринув у грузькому болоті похотливого міста, закликають до трудового життя та допомагають стати на справжній шлях ради боротьби з проституцією.

Але кількох стародавніх ворогів жіночого визволення довгий час не помічали, не виявляли.

Оці вороги не говорять, вони потихеньку крадуть в жінки дозвілля та час, призначений для більшої та радісної праці, це мовчазні вороги, що потихеньку, непомітно поневолюють її.

Хто ж вони що одвіку визискують жінок, що з давніх часів вкорочують її і так недовгого віку? Ось хто вони: горщики, що ставлять у піч, ночви та голка.

Проти них розпочали «рішучий наступ»: товариство колективізації побуту перекидає горщики та ночви, ламає голки. Громадські їдальні, за командою Нархарчу, пральні, кравецькі майстерні все більше й більше відвойовують для жінки отой вільний час, що вони його забирали, все міцніше йдуть у наступ у дрібні сірі жіночі будні.

І жінка, скинувши тягар, йде поруч із чоловіком з новими почуттями, надією та думками.

Пригляньтеся бо уважно до нашого бурхливого радянського дня, ви побачите жінку поруч із чоловіком скрізь, почавши від залі засідань ВУЦВК до великої фабрики та заводу...

І це вже звичайнісінька річ: гляньте на вулицю і побачите скрізь кепі на задуманій жіночій голові: з ячейки до профспілки, з виконкому до губкому, з наркомату до якого-небудь бюро. Це вона, нова, з відомостями, відчитами, обіжниками та справками.

Це вона, що кинула геть хатню тишу, та гнеться над книжкою по книгозбірнях, дивується всьому по лабораторіях робфаків, курсів та шкіл, це вона невинно штурмує великі томи Марксових та Ленінових творів, гризе технологію та бактеріологію, перемагає хемію та агрономію...

А другі серед мас, кожну вільну хвилину віддають лікпунктам, хатам-читальням, клубам, делегатським зібранням... Це ті, кого закликав до бадьорого,

невинно вперед ш...

Підіть на катедрі державні с...

Це не знання в п... стара жінк... несені до р... України, г...

З яког... Свіді—вона фахівцями, нування вс...

Підіди... ще від то... неться: „А...

Тов. СУХАНОВА. Робітниця Катерино-славської губ.

Члени ВУЦВК'у

дській роботі.

Фот. „Всесвіту“ А. Плахтій.

4. Тов. ПРИХОДЬКО.

5. Тов. КРОШКА.

6. Тов. Л И С Е.

евпинного руху вперед Жовтень... Вони не сплячуться ідуть перед широкими шляхами, що розгорнулися перед ними...

Підіть на звичайне засідання сесії ЗУЦВК: ви побачите її в катедрі за пюпітром, то її закликали обмірковувати важливі державні справи...

Це не Крупські, Самойлови та Миколаїви, що збирали зібрання в підпіллі, що загартували розум марксіською наукою — жіноча гвардія, ні, це жовтневі восьмилітні парости, присені до робітничо-селянського парламенту з тихих закутків країни, гамірливих заводів, із чорного Донбасу...

З якогось — ні на одній машині не побачим — волинського села — жінка голова сільради т. Панасюк провадить суперечку із

ходила війна, що чоловіки ховали чоботи, делегаток, не пускали їх на зібрання“ — розповідає завжінвідділом Полтавщини т. Савел'єва і тут же наводить ось яке число: 8.100 делегаток на губерню... 8.100 жінок, що копають яму, закопують в неї колишню страдницьку жіночу долю... Чи ж це дрібниці? І які іржаві, які непотрібні здаються нам оті старі прислів'я про жінку.

Жінки вже захопили командну височинь... А місяці та роки приводять нові непохитні лави дівчат, що вирости та загартувалися в полум'ї червоного вогню. З майданів, дитбудинків та шкіл, перейняті згуками бурхливого оновленого життя, йдуть вони, діти Жовтня — піонерки, юні ле-

1. Був.
Сільради,
Сільради
ВУЦВК'
дя на Во

2. Ка
ім. Петр
Н.-Баварі
ячейк
і чл

Мо
во
кого

6. Яну
Волині. Член
ради і ВУЦВК'а.

пинного руху вперед Жовтень... Вони не спиняючись ідуть перед широкими шляхами, що розгорнулися перед ними...

Підіть на звичайне засідання сесії ЗУЦВК: ви побачите її катедри за попінтром, то її закликали обмірковувати важливі жавні справи...

Це не Крупські, Самойлови та Миколаїви, що збирали ння в підпіллі, що загартували розум марксівською наукою— жіноча гвардія, ні, це жовтневі восьмилітні парости, при- ені до робітниче-селянського парламенту з тихих закутків аїни, гамірливих заводів, із чорного Донбасу...

З якогось—ні на одній мапі не побачим—волинського села і—вона голова сільради т. Панасюк провадить суперечку із вцями, доводить числами потребу адміністративного райо- ння всієї країни...

Підійдіть до неї підчас перерви... Під білою хусткою жовте від торішнього сонця лице її, вкрите зморшками, посміх- ся: „А я 8 березня двадцять дві «бабі» з лікпункта випу-

скаю, за тих, кому вже й по 40 років, братися починаю“...

А ось п'ятидеся- тилітня полтавськ. селянка т. Марюхна розповідає про свою „війну“: „з нас бабів дуже чоло- віки смі- ються, — а ми байдуже свого доби- ваємося“...

„А у нас до того до-

ходила війна, що чоловіки ховали чоботи делегаток, не пускали їх на зібрання“ — розповідає завжінвідділом Пол- тавщини т. Савел'єва і тут же наводить ось яке число: 8.100 делегаток на губерню... 8.100 жінок, що копають яму, закопують в неї колишню страдницьку жіночу долю.. Чи ж це дрібниці? І які іржаві, які непотрібні здаються нам оті старі прислів'я про жінку.

Жінки вже захопили командну височінь... А місяці та роки приводять нові непохитні лави дівчат, що вирости та загартувалися в полум'ї червоного вогню. З майданів, дитбудинків та шкіл, перейняті згуками бурхливого онов- леного життя, йдуть вони, діти Жовтня—піонерки, юні ле- нінки, підбадьорюючи „комсомолок, що сміливо йдуть попереду“...

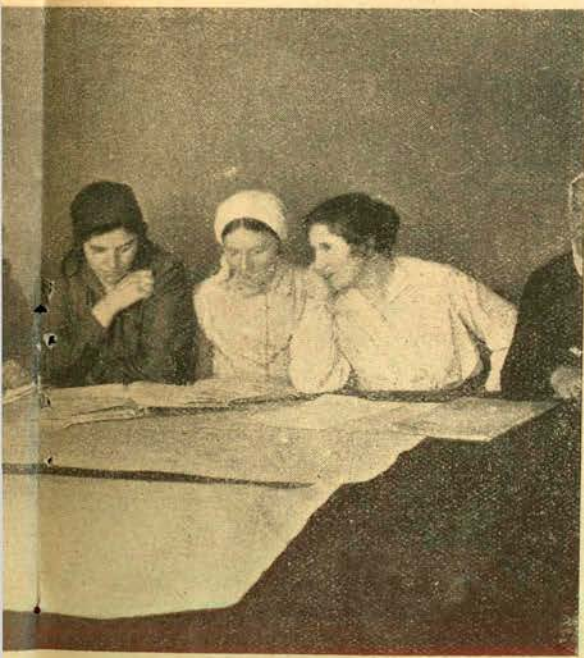
А смілива, загартована за ці роки диспуатами, диску- сіями та тезами жіноча половина Молодої Гвардії—без- вірниця та Марксистка вже стукає в двері партії...

Три покоління, три високих у май- бутнє шаблі...

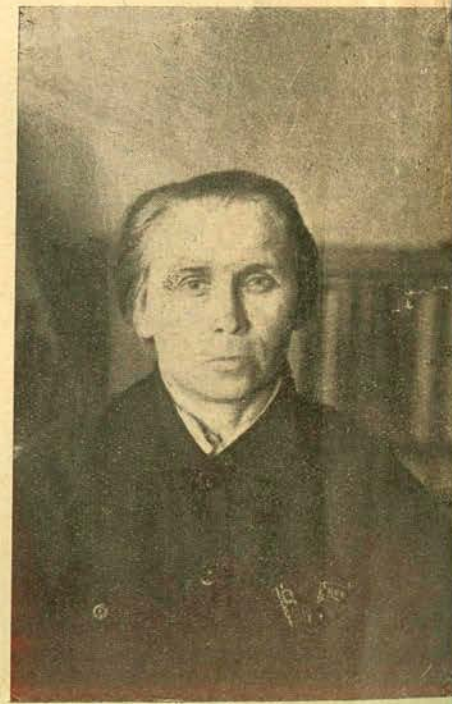
А це майбутнє вимальовується вже певними виразними лініями. Послухайте, хіба це не його риса... „А у нас на нашому металургічному заводі—говорить член завкому Крошка, жінки подали про- теста проти реєстрації шлюбу, а не те, щоб і до церкви йти... І далі: „підвищуємо свою кваліфікацію... Де які вже йдуть по 5-му та 6-му розряду токарями, до про- катного та літейного цеху проходимо, туди, де раніше панував чоловік“...

У день жінки, у перший весняний місяць, що року відбувається міжнародній огляд пролетарок.

І в цей день східня жінка, рабиня чоловіка, служниця Магометова та Будди заявляє про те, що вона прокидається, робітниця Заходу, котру давить тягар франка та долара, вказує на жінку Радянського Союзу, жінку-більшовичку, що показує шлях до майбутнього.

УЦВК'у на Сесії.

Тов. САВЕЛЬЄВА, Завгубжінвідділо Полтави, Член ВУЦВК'у.

П. Ж. кин.

Мо
во
кого

6. Яну
Волині. Член
ради і ВУЦВК'а.

Червоному партизану
Ф. Хведосюкові.

Ч а б а н.

Поєма.

Під нагай жандарма
завжди наставлять.
Панство сараною сіло нам на шию
Витягає з м'язів кривавицю вщерть.
Гей, у кого в серці сумління брєніє
— Чи не час до помсти? Чи не час на герць?

Гомоніла пуца лунко
стоголовосю
В сльози на деревах кутався туман
Прислухались сосни, розчесавши коси,
До змови селян.

Вигравав на флейті кострубатий вітер
Товстими губами дув у безліч сурм.
Чабан сивоусий сльози гніву витер:
Поведе він завтра злидарів на штурм.

III.

Паща ночі— чорна,
чорна.

Зуби щірять в небо зорі.
Вітер скиглить наче жорна
У розпатланому борі
Сосни мружать сиві брови
(На гілках спочили роси)
Вийшла сотня чабанова.
Тихим кроком по дорозі
Попереді з одрізаном
Чабан суне сивоусий.
Притаїлися тумани
Заплітають косу русу.
Роскуйовджені тумани
Уквітчалися стрічками.
Ген—

Розпанахтав ранку тіла
Тільки вітер, злидень вітер
Лоскотав повстанців смілих.

IV.

Місяць дививсь командармом
На сині мережі ланів.
Рота пикатих жандармів
Виблискує лезом штиків.
Дзвоном—

хода по дорозі.
Котилася, бігла луна.
З житом браталися лози
Отам...

За селом...

На ланах..

Вітер замурзаний плакав
Ховався під стріхи села
Рота жандармів пикатих
Сонні хати облягла.
Ранок—

червона заграва—
Чумазий туман роспорів
І почалася росправа
За панський маєток,

за кров.

Трупів з півсотні— під тином.
До решти прилипнув нагай
Липне поцілунком

палець до курка,
А старече око ворога обрало:

Он того— в пагонах,
он того—

панка.

Соняшні проміння запряглися в ярма
А погонич сонце пірнуло в жита

Сотня одрізанів гукнула в жандармів
А луно ковтає неба тихий став

онів
м бором
о
и:
ло,
ногами
нів

порепану шкуру.
атися смів
ски:
—До муру!
чатися смів,—
ольщі багато }
електро-дротів
»,
«хамському» брату.

Плаче журливе село
Блимає грізно огнями:
Горе в хатах залягло
Ходить брудними ногами
В згорбленій хаті до стін
Тулиться помста огниста
Мовчки вигострює гнів
Проти неправди і зиску.

II.

Гомоніла пуца
лунко,
стоголовос
І набрякли сльези
на краєчках вій.
Зелено—пурпурні
розчесали коси
Сосни вікові
Ген—там за проваллям,
де багно регоче,
Скорчившись гойдає
вітер осоку
Чабан сивоусий
в латаній сорочці
Рубає мов криця
промову палку.
Брови, що од років—
ніби срібним мохом
Сунуться на очі
виром грізних хмар.
Запеклася в серці
кров мужицька,
вохка
А із очей силе
зненависти жар.
— Чуйте, добрі люде!
Що ж то далі буде?
Чи ж таки в неволі
всім нам загинуть?
мені спини,
виснажені груди

III.

Паща ночі—
чорна,
чорна.
Зуби щірять
в небо зорі.
Вітер скиглить наче жорна
У роспатланому борі
Сосни мружать сиві брови
(На гілках спочили роси)
Вийшла сотня чабанова.
Тихим кроком по дорозі
Попереді з одрізаном
Чабан суне сивоусий.
Притаїлися тумани
Заплітають косу русу.
Роскуйовджені тумани
Уквітчалися стрічками.
Ген—
за бором
палац пана
Усміхається огнями
Мармурові плити спали.
Парк—не парк—
жагуче лоно;
Сірі тіні колисали
І спадали на колони.
Ніч чумаза,
чорноброва
Обваляла в сажу тіло
Вихром сотня чабанова
На маєток налетіла.
Налетіла...
і насіла,
Порозхристувались двері
І на світлі засяхтіли
Одрізани,
револьвери.
Чабан став.
Пришулив очі:
— Як живеє мосьпанове?
Постріл дзвякнув серед ночі
І напився мармур крові
Запеклася кров смолою.
Панські трупи—
на підлозі.
Вітер гнучкою рукою
На деревах вітер сльози.
Ранок глянув на пожежу.
На руїні мармурові—,
Там де обрій стеле межі
Суне сотня чабанова.
Висувалась ніби з гуці
Того
бору
пурпурова
В туманах зелених пуці
Зникла сотня чабанова.
Зникла сотня.
Тільки вітер

за кров.

Трупів з півсотні—
під тином.
До решти прилипнув нагай
Липне поцілунком
палець до курка,
А старече око
ворога обрало:
Он того—
в пагонах,
он того—
панка.
Соняшні проміння
запряглися в ярма
А погонич сонце
пірнуло в жита
Сотня одрізанів
гукнула в жандармів
А луну ковтає
неба тихий став
Гей,
чабанське око,
хоч старе роками,
Та ще цілить добре;
не дрігне рука:
Пан поручник землю
вигриза зубами
І в останнє сонця
очима шука.
А довкола нього—
трупами з півсотні.
Вулиця від крові
панської ятрить
V.

Вечір в задумі,
в сльозах,
Вечір такий кучерявий;
Тільки об зуби шлюза
Буг полохливо гнусавить
Тільки мережі ланів
Пнуться
і лізут
угору.
Обрій застиг,
почорнів
Ген—за распачливим бором
Стогне журливе село
Блимає,
плаче огнями
Горе в хатах залягло
Ходить брудними ногами.
А за селом,
де туман
Голову сиву нахилить
Спить—спочиває чабан
В чорних обіймах могили.

Дмитро Фальковський.

Київ, січень 1925 року.

ВІД ШОВКОВИЧНОГО КОКОНУ

ДО ШОВКОВОЇ ХУТКИ.

Китайське шовківництво.

У Китаї мало не всі продукти загального вжитку виробляє ручною працею численна класа ремісників-кустарів.

Фабричне виробництво розвинено там надзвичайно мало. А втім останніх років, правдивіше десятиліть, китайці почали розуміти перевагу машинного та фабричного виробництва над ручною працею кустаря.

І не зважаючи на це, добутна промисловість Середньої Імперії не може вийти із стадії хижацької експлоатації

грошовий штраф, що частенько замінюється на обід або театральне видовище, запропонуване винуватцею своїм товаришам.

Слід зазначити, що намагання до професійних об'єднань, кооперації в китайців надзвичайно сильне.

Здавна в Китаї існують спілки, їх заснували не тільки купці та ремісники, а й учительство, лікарі, актори, гадалники, візники, носільники, лихварі то-що. Селянин віддавав звик до спілкування, щоб здійснити якусь спільну справу—прокопати канали, насадити дерева то-що.

Об'єднання гуртують тандитників, ганчірників та „золотарів“. Ці „організовані“ діячі укладають добровільну угоду між собою; на підставі її тільки спільники цієї спілки мають право збирати сміття й покидьки по різних місцях.

Матері об'єднуються в товариства для придбання посагу своїм дочкам або для влаштування весілля.

Дівчата вступають до спілок безшлюб'я. Навіть старці об'єднані в тривалі спілки, що регулюють їхні права й обов'язки.

І не зважаючи на все це, Китай до останнього часу майже не знав „робітничого питання“.

Робочий день залежить від місцевих умов. Заробітня платня навіть в цінних мистецьких виробництвах—порцелянових, срібляних виробів, лакових, фініфтяних—не більш як 50—60 коп. на день.

Число робочих днів на рік дуже велике: китайському робітникові доводиться багато працювати за тим, що календар старий—немає неділей, узагалі мало свят.

І надто закон полегшує роботодавцям завдання експлоатації праці: страйки вважаються за зламання закону, за них суворо карається, хоча б вимоги страйкарів і були цілком справедливими.

* * *

Ткацька варстат — це звичайний надібок хатнього господарства в багатьох місцевостях північного та осереднього Китаю.

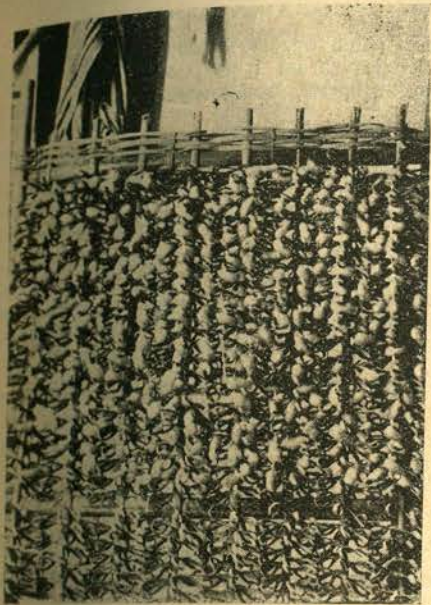
Колись заможні класи, не маючи портняних тканок, одягалися в шовки. Та й зараз багато мільйонів китайців користуються шовком для одягу. Шовк і кріпший і дешевший, ніж погана портина.

Шовківництво, як і інші китайські винаходи, походить з давніх-давен. Шовківництво поширилося мало не по всіх провінціях Китаю, однак воно в своєму розвитку не пішло далі кустарного промислу.

В шовківництві кохаються поодинокі родини, серед членів їх розподіляються найрізноманітніші стадії цього цікавого виробництва.

Китайське шовківництво.

Кокони на підставці сплетеній з бамбука.

У Китаї мало не всі продукти загального вжитку виробляє ручною працею численна класа ремісників-кустарів.

Фабричне виробництво розвинено там надзвичайно мало. А втім останніх років, правдивіше десятиліть, китайці почали розуміти перевагу машинного та фабричного виробництва над ручною працею кустаря.

І не зважаючи на це, добути промисловість Середньої Імперії не може вийти із стадії хижачкої експлуатації природних багатств країни... здебільшого тому, що Китай — країна, де людська праця надзвичайно дешева.

І хоч китайським робітникам, навіть зовсім не кваліфікованим, здавна відомі професійні об'єднання, — праця все ж таки перебуває в рабській залежності від роботодавця.

Усі ремесла в Китаї держать у своїх руках кустарі, що працюють самостійно або ж артіллю. В китайців нема цехів в європейському значінні цього

слова; проте, ремісники якоїсь галузі виробництва, а також купці й особи однакового фаху закладають кооперативні товариства та спілки.

У такій спілці адміністрація складається із старшини комітету й секретаря. Постанови комітету обов'язкові для всіх членів спілки.

Мабуть події останніх років змінили патріархальний лад у цих спілках, але в усякому разі ще нещодавно діло робилося в них по сімейному: за зламання спілкових правил на спілників накладався

Кокони зібрані в кошик.

Число робочих днів на рік дуже велике: китайському робітникові доводиться багато працювати за тим, що календар старий — нема неділь, узагалі мало свят.

І надто закон полегшує роботодавцям завдання експлуатації праці: страйки вважаються за зламання закону, за них сурово карається, хоча б вимоги страйкарів і були цілком справедливі.

* * *

Ткацька варстать — це звичайний надібок хатнього господарства в багатьох місцевостях північного та осереднього Китаю.

Колись заможні класи, не маючи портняних тканок, одягалися в шовки. Та й зараз багато мільйонів китайців користуються шовком для одягу. Шовк і кріпший і дешевший, ніж погана портняня.

Шовківництво, яке і інші китайські винаходи, походить з давніх-давен. Шовківництво поширилося мало не по всіх провінціях Китаю, однак воно в своєму розвитку не пішло далі кустарного промислу.

В шовківництві кохаються поодинокі родини, серед членів їх розподіляються найрізноманітніші стадії цього цікавого виробництва.

Дуже важлива справа в шовківництві це — годування червей. Годують їх листям шовковиці й дубу. Найкращий сорт шовковиці росте в провінції Чжецзян і дуже ціняться китайськими шовківниками. Гілочки цього дерева купуються для щеплення.

Годування червей, догляд їх, доки не витворяться кокони, це — обов'язок здебільшого жіноцтва.

Яєчка виводяться звичайно на „канах“ — цегляних лежанках. У деяких же районах шовківництва жінки, щоб прискорити виводку, носять яєчка на собі, зогріваючи їх теплотою свого тіла.

Щоб приготувати кокон до розмотування треба три дні. Щоб заморити хробачків — теж три дні. Хробачків заморюють таким чином: їх держать

Годування червей.

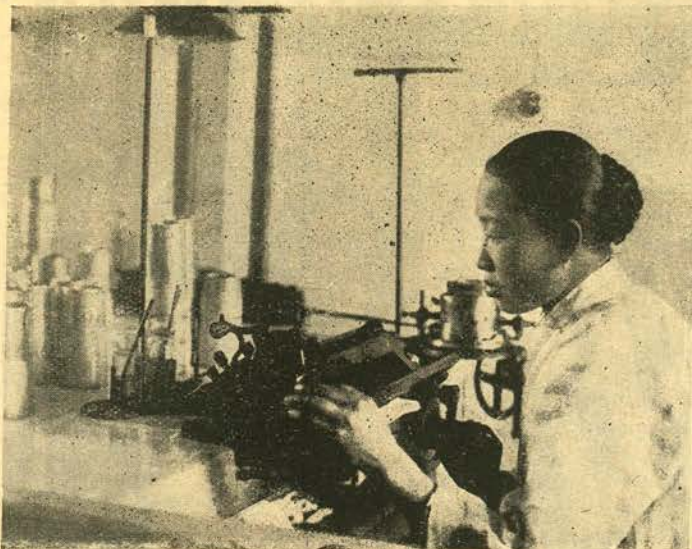
Рус. Фото.

над парою, або ж закопують у землю в горшки, засипані сіллю. Решту хробачків китайці самі їдять.

Заморюють хробачків, розмотують кокони, сукають нитки, тчуть і пофарблюють тканину чоловіки.

Шовкові ткани виробляються здебільшого на самодількових китайських веретенах та верстатах і тому не зважаючи на дуже гарний матеріал самі ткани гірші за європейські.

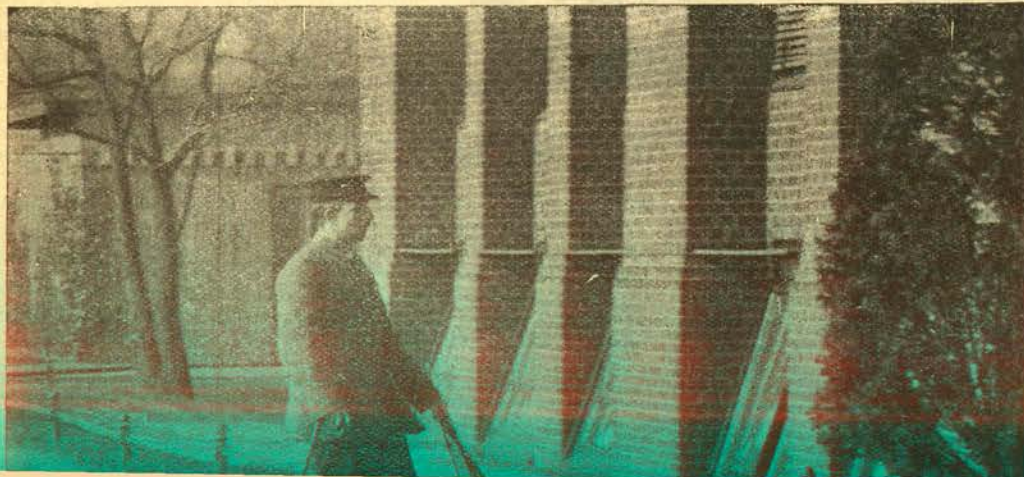

Через це в Китаї почали завозитись помалу шовкопрядільні з удосконаленими машинами. У Макао, Кantonі та інших містах уже давно заводено шовкові фабрики з паровими веретенами.

Але й досі шовківництво в великій масі держиться в руках кустарів, що цілком залежать від купців-промисловців.

НА ШЛЯХАХ ДО ЖИТТЯ.

(З розмови з проф. Браунштейном).

ються в роботі від зрячих. Вони виконують найкращу нішу роботу, а як коли, то й регулюють роботу і трьох варстатів відразу.

— А втім,— каже Перльс приязно усміхаючись,— зараз ви все побачите самі.

По цехах.

Що надзвичайно вражає на кожному німецькому заводі чужоземців узагалі і нас, мешканців Радянського Союзу, зокрема, то це надзвичайна чистота й порядок.

Коли Перльс почав водити нас уздовж величезних низки блискучих варстатів, ми звернули увагу на одного робітника, що нічим не відрізнявся від його товаришів, а на великого фокстер'єра, що лежав однією

Собака з кумедною свідомістю свого службовця лежала на чистенькому килимку, спи...

Рано вранці „Біпп“ веде його на завод.

3 Берліну в осередок німецької електропромисловости—Сіменсштадт.

Ми під'їздимо до величного міста фабрики. Цілий ліс заводських димарів застилає небесну блакить пасмами сірого диму; довженні корпуси фабричних будівель нагадують нам, що ми вже в передмісті Берліна в осередковій німецької електротехнічної промисловости—Сіменсштадті.

Перед нашими очима все ще мелькають з кінематографічною швидкістю вагони берлінського метрополітену, в ушах гуде дзвінкий гамір ділових кварталів, у позлотистій сітці вій мерехтить зеркальний блиск столичних будівель. Ми зовсім не помічаємо, що перенеслися з шумного Берліну в царство велетнів-динамо, приводних пасів та електричної арматури.

Великим садом, повз підстрижені дерева йдемо до велетенського будинку Управління заводами Сіменс-Шуккерт.

Ввічливий шофер надзвичайно чемно проводить нас до середнього корпусу будівель, до директора заводів пана Перльса. Тут немов заздалегідь повідомлений про наш приїзд, зустрічає нас сам директор, що про його чудеса ми стільки вже чули в Берліні.

Ми пояснили йому, чого ми приїхали, зазначивши, що Радянська Україна хоче завести на своїх фабриках та заводах таку саму систему пристосування праці осліплених вояків у виробництві.

Це, видимо, Перльсові дуже подобається...

„Мої робітники—сліпці, а їх на заводі працює понад 100 чоловік, нічим не відрізня-

... він працює тільки одним пальцем правої руки...

і трьох варстатів відразу.

— А втім,—каже Перльс приязно усміхаючись,—зараз ви все побачите самі.

По цехах.

Що надзвичайно вражає на кожному німецькому заводі чужоземців узагалі і нас, мешканців Радянського Союзу, зокрема, то це надзвичайна чистота й порядок.

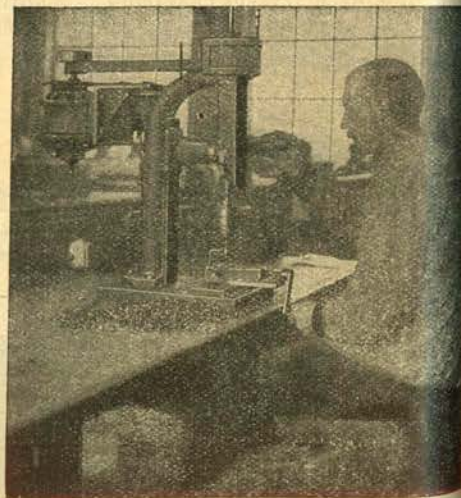
Коли Перльс почав водити нас уздовж величезних низки блискучих варстатів, ми звернули увагу на одного робітника, що нічим не відрізнявся від його видющих товаришів, а на великого фокстер'єра, що лежав однією стороною.

Собака з кумедною свідомістю свого службового обов'язку лежала на чистенькому килимку, стеленому за кожним рухом господаря. Тільки тоді, коли ми зупинилися, стало помітно, що ясно-блакитні очі робітника зупинили на нас свій неприродньо-шкляний зір.

Перльс надійшов ближче і сказав, показуючи на варстат.

— Чи бачте, на те, щоб сліпий міг працювати на варстаті для себе, ми зробили спеціальні сіткові заставки, що закривають всі небезпечні місця од його рук.

Дійсно, ремінна передача, валок і свердло в станку все закрито кріпкою сіткою. Тут залишилось тільки невеличкий, але разом з цим достатній прозорий отвір, щоб можна було бачити точіння й свердління прозир.

... робітник нічим не відрізнявся від видющих товаришів...

При наших очах рука сліпого ненароком торкнулася небезпечного місця, зараз же рухом механічного охоронника її було відкинено назад...

Робітник усміхнувся і, показуючи на фокстер'ера, сказав:

— Моїй жінці ніколи—вона теж працює на заводі і, крім того, глядить дитину.

Кожного ранку і кожного вечора я хожу з „Біппом“ з дому на завод і з заводу до дому.

„Біпп“, чуючи своїм собачим розумом, що мова мовиться про нього, привітно б'є хвостом по мальованому зеленому килимку і мигає кумедними собачими очима без вій...

Біля варстату—з одним пальцем.

Ми йдемо далі, проминувши здорових робітників, що серед них так непомітні сліпі.

— Зверніть увагу на цього робітника Франца — сказав Перльс.

— У нього ампутована ліва рука і покалічена права; до того ж він ще й зовсім темний на очі і працює тільки одним пальцем правої руки...

Здавалося б що працювати біля варстату одним пальцем неможливо. Проте, робітник сидів проти свого варстату, держучи покаліченими пальцями арматуру і виклепував на ній прозір.

— Хто вас проводить?—спитав хтось із нас.

— За мною приходять жінка або синаш — з почуттям власної гідності сказав робітник, обертаючись у наш бік.

— Вам не тяжко працювати?

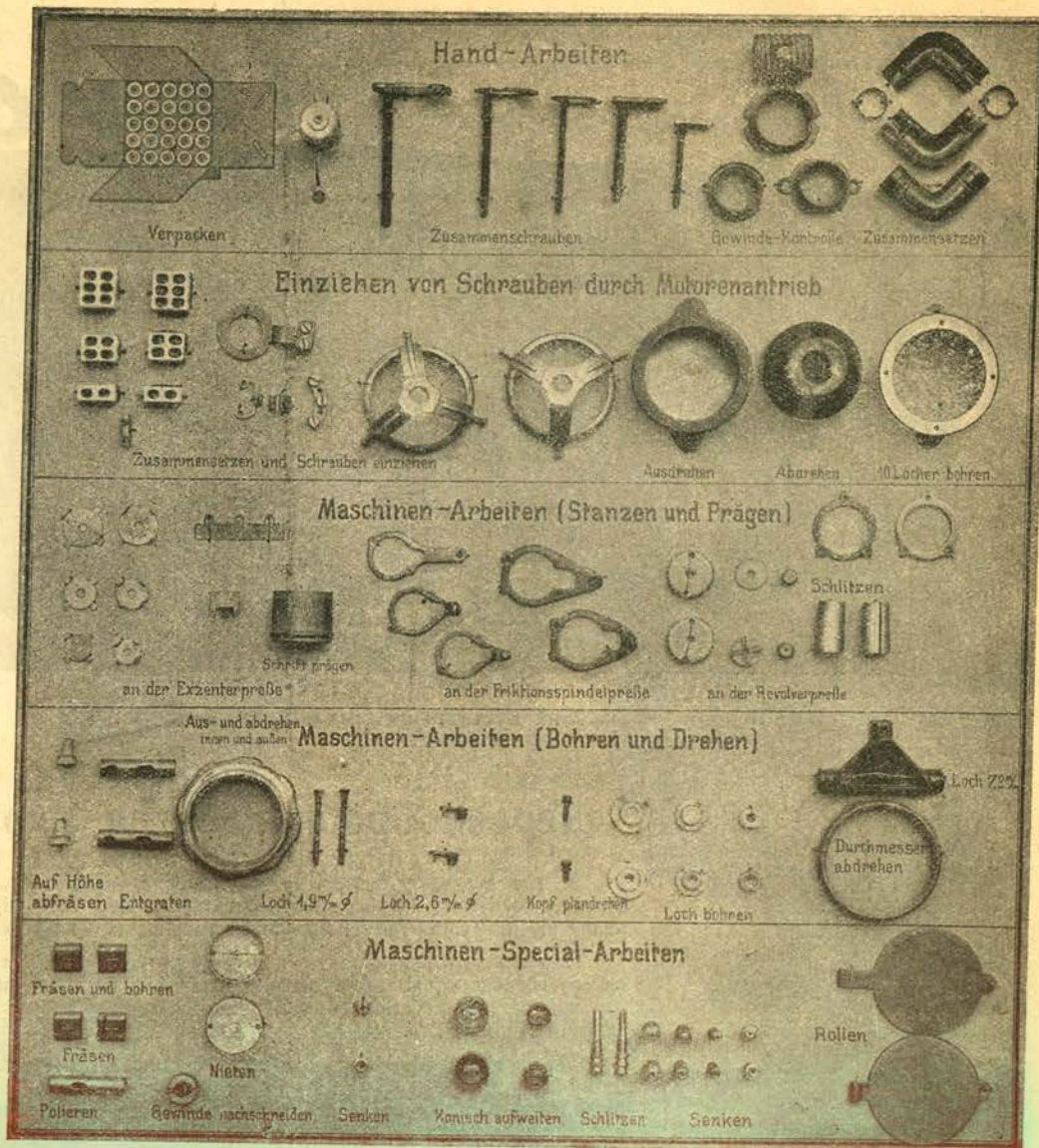
— Ні трохи! Я звик до певних рухів. Протезом лівої руки я держу роботу, а правою регулюю рухач.

Для нього злагоджено спеціальний пристрій, що захищає його від рухливих і найбільш небезпечних частин машини.

Надзвичайно зворушені видовищем титаничної боротьби людини за існування всупереч законам природи,—ми виходимо з механічного цеху.

Суворая система — запорука перемоги.

— Ну, що ви гадаєте про постановку справи? — спитав Перльс, наступуючи нас...

... Всю цю арматуру, однаково потрібну і для велетнів — заводів, і для контор, затишних квартир й шумливих ресторанів — дала праця сліпих робітників...

Коли ми виїздили з димного містечка Сіменсштатта, позлотисте проміння ранішнього сонця відлискувало на заводських димарях.

— За мною приходять жінки...
 — власної гідності сказав робітник, обертаючись
 наш бік.

— Вам не тяжко працювати?

— Ні трохи! Я звик до певних рухів. Протезом
 своєї руки я держу роботу, а правою регулюю рухач.

Для нього зладжено спеціальний пристрій, щоб
 захищати його від рухливих і найбільш небезпечних
 частин машини.

Надзвичайно зворушені видовищем титаничної бо-
 ютьби людини за існування всупереч законам при-
 роди, — ми виходимо з механічного цеху.

Суворая система — запорука перемоги.

— Ну, що ви гадаєте про постановку справи? — спитав Перльс,
 вступуючи нас на дозвіллі добрим рейнським.

Переказати йому наше здивування було тяжко.

— Як ви досягаєте таких чудодійних наслідків, герр Перльс?

— Чи бачте, — відповів він, пускаючи сизі кільця цигарного диму, —
 тут усе ґрунтується на суворій системі.

Ми ґрунтуємо наші досвіди, — а я інакше поки що не можемо назвати
 це, — на поступневій орієнтовці сліпих у виробничому оточенні. Тут нічого
 стативного нема. Їхні рухи доведено до головних примітивів.

При чому вони,
 як ви вже встигли
 пересвідчитись,
 самі працюють ча-
 сто тільки однією
 рукою.

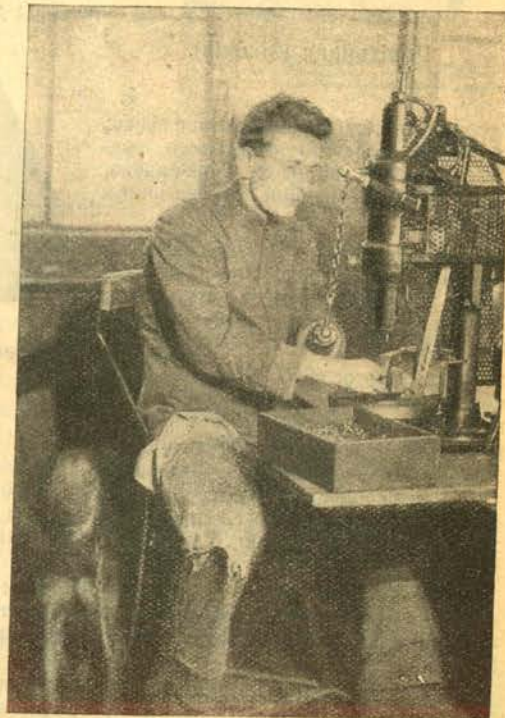
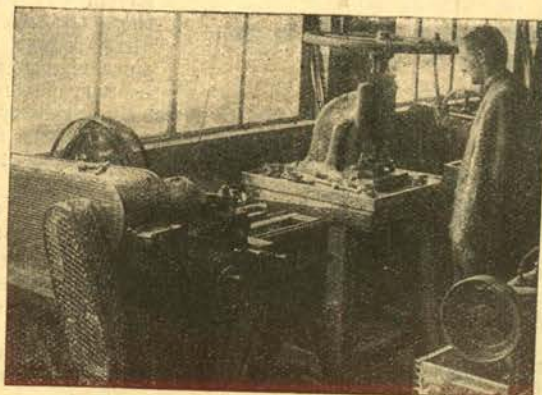

... Всю цю арматуру, однаково потрібну і для велетнів — заводів, і для контор,
 затишних квартир й шумливих ресторанів — дала праця сліпих робітників...

Коли ми виїздили з димного містечка Сіменштадта, позлотисте про-
 міння ранішнього сонця відлискувалося на заводських димарях.

Нас усіх захопив приплив надзвичайної енергії, бо всі ми були окрилені
 щасливою ідеєю — перенести систему Перльса з робітничого передмістя
 Берліну на наші фабрики
 й заводи.

Юрко Шлях.

Тут залишено тільки невеличку, але разом з
 тим достатню для точіння й свердління
 щільну.

Дійсно, ремінна передача, валок і свердло
 в варстату все закрито кріпкою сіткою...

... У нього ампутована ліва рука і пока-
 лічена права...

УКРАЇНСЬКІ КУСТАРИ

Вироби українських кустарів на виставці за кордоном.

Деревообробництво на Україні.

В попередньому номері нашого журналу зазначалось про текстильну художню промисловість України, тепер же слід зупинити увагу ще на одній галузі народньої творчості — на обробці дерева.

Неможливість задоволити всі свої потреби шляхом тільки сільського господарства, примушувала селянина шукати інших засобів для життя. Найвигіднішими і найбільш доцільними з них і явились кустарні виробництва, а зокрема деревообробництво.

Деревообробництво як кустарний промисел стоїть майже на першому місці серед усіх кустарних промислів України і найбільшого розвитку досягає в 4-х губернях: Волині, Полтавщині, Поділлі і Харківщині. Тут в кожній волості — майже в кожному селі що небудь виробляється з дерева. Вози, сани, скрині, лопати, ложки, миски, гребінки і взагалі різні приладдя до хазяйства, без котрих не обійтись ні в одній господі. Все це виробляється руками кустарів як для власного вжитку так і на продаж.

між собою, то не можна говорити тільки про один з них, обійшовши мовчанкою друг через те що народне мистецтво і є підвалина, на якій базуються кустарні промисли.

Кожна окрема річ, що виробляється з дерева (особливо за давніх часів) обов'язково прикрашена різьбою, або старанно розмалювана фарбами і треба зауважити, що всі роботи відрізняються старанною обробкою, мудрованим малюнком, відсутністю шаблонності і через те мають надзвичайно оригінальні форми. Тут все робиться від серця розуму — старанно й любовно, немає абстракцій, немає нічого зайвого, а все потрібне.

Твори народнього мистецтва невід'ємна частка побуту, бо вони зв'язані з обрядом, традиціями, звичаями.

Візьміть, наприклад, хоч так / про річ як гребінка. Ні одно весілля не відбудеться без неї.

За день перед вінчанням увечері нареченій розплітають дружки косу і співають в цей час:

„Ой дай матінку гребінця,
Росчесати русу косу до вінця.
А ти батеньку гребінку
Росчесати русу косу на віки“.

Звичайно приноситься тут і гребінець і гребінець, спеціально придбані для такого випадку як найліпше прикрашені, і урочисто розчесується нареченій коса. Мати, а також сама й сама наречена плачуть (цього вимагає звичай), а дружки співають лібні пісні про розлуку матері з дочкою.

Або скриня! Вона ж має найбільше значіння на весіллі. Коли скриня гарна, й нареченій більше пошани, отже

Деревообробництво на Україні.

В попередньому номері нашого журналу зазначалось про текстильну художню промисловість України, тепер же слід зупинити увагу ще на одній галузі народньої творчості — на обробці дерева.

Неможливість задоволити всі свої потреби шляхом тільки сільського господарства, примушувала селянина шукати інших засобів для життя. Найвигіднішими і найбільш доцільними з них і явились кустарні виробництва, а зокрема деревообробництво.

Деревообробництво як кустарний промисел стоїть майже на першому місці серед усіх кустарних промислів України і найбільшого розвитку досягає в 4-х губернях: Волині, Полтавщині, Поділлі і Харківщині. Тут в кожній волості — майже в кожному селі що не будь виробляється з дерева. Вози, сани, скрині, лопати, ложки, миски, гребінки і взагалі різні приладдя до хазяйства, без котрих не обійтись ні в одній господі. Все це виробляється руками кустарів як для власного вжитку так і на продаж.

Найголовніше місце серед деревообробницьких промислів належить виробництву колес, бричок, саней і т. инш. В цій галузі працювало більш 16.000 чоловік. і найбільшого розвитку цей промисел досяг на Волині.

Дерев'яна попільниця виробу з'ньківських кустарів.

Попільниця (Зіньків).

Виробництво бричок існувало ще під час кріпацтва і досягло особливого розвитку під час війни з Туреччиною, яка вимагала значних перевозочних засобів.

Збувались вони в більшості на внутрішньому ринкові, але де-яка частина відправлялась і за кордон. Так, Херсонщина надсилала значну кількість їх в Румунію та Болгарію.

Крім цього, на Україні ще дуже поширене бондарне виробництво, виробництво лопат та граблів, а також дерев'яного посуду, ложок й инш.

Головний район бондарного виробництва це Волинь та Чернігівщина, тут гуртується більше 10.000 бондарів. Тепер цей промисел прийшов в занепад за браком зировини, через те що більшість її відправлялось за кордон.

Виробництво лопат та граблів поширене найбільш на Поділлі (біля 8.000 кустарів), а виробництво дерев'яного посуду, головним чином, зосереджено на Поділлі й Волині.

Деревообробництво на Україні ведеться з давніх давен, а відоме воно було ще до історичного часу. Випоблялись різні речі зпочатку для власних потреб, потім кочали вироблялись для продажу, поки не набрало це виробництво характеру промисловости. А з огляду на те, що промисел і мистецтво на Україні тісно зв'язані

детсь без неї.
За день перед вінчанням увечері нечній росплітають дружки косу і співають в цей час:

„Ой дай матінко гребінця,
Росчесати русу косу до вінця.
А ти батеньку гребінку
Росчесати русу косу на віки“.

Звичайно приноситься тут і гребінець, спеціально придбані для такого випадку як найліпше прикрашені, і урочисто розчісується нареченої коса. Мати, а само й сама наречена плачуть (цього вимагає звичай), а дружки співають лібні пісні про розлуку матері з дочкою.

Або скриня! Вона ж має найбільше значіння на весіллі. Коли скриня гарна, й нареченої більше пошани, отже велика дівчина й вимагає, щоб її скриня була найліпше оздоблена самою дрібнісінькою різьбою, або розмальована як найліпше фарбами.

Бо скриня ж для жінки все. Тут ще з тієї давньої дівочих років „ховались різні таємниці“. Рідна на Україні вважалось, що жінка щаслива тільки тоді, коли вона не вийшла заміж, а коли надіне подружню скриню то тоді вже їй нема щастя. Через те на весіллі і співають такі жалібні пісні, через те завжди і плаче наречена, хоч може й виходить на ліпше життя... Крім убрань, намиста, гаптованих сорочок й инш. в прискринку лежало позав'язуване в вузлики різне зілля. Чого тут тільки не було! І любисток з зелених свят, і васильки від мертвого, материнка скупина й инш. Все це мало своє значіння і все треба було заховати од матері! бо тоді зілля губило свої чари. Ніхто не має права до скрині, будь то мати, батько, сестра — все рівно. А коли дівка виходила заміж — то чоловік теж не мав ніякого права відчинити скрині

без її дозволу, бо й ключ у неї завжди висів прив'язаний до пояса. В спадщину скриня могла перейти тільки по крадіжці, так що з нею було зв'язане все життя української жінки.

Це було колись... Тепер же по багатьох селах замість скрині даються комоди й шафи і скриня втратила своє значіння.

Виробництво скринь сконцетровано головним чином на Волині, де над ним працює коло 2.000 кустарів. По інших губернях цей промисел і раніш не дуже був розвинений, а тепер і зовсім став занепадати, через те, що значно зменшився попит на скрині.

А чумацькі вози? Скільки гіркої праці покладалось на те, щоб зробити і головне прикрасити чумацького воза. Все, починаючи од люшні і кінчаючи ярмом і притикою — було оздоблене надзвичайно ніжною дрібнісінькою різьбою.

Дерев'яна фігурка (Полтава).

Закордонна газета „Берлінер Тагеблат“ так висловлюється з приводу наших деревляних виробів:

„...І роботи по дереву часто виявляють особливе почуття чарівної краси форми. Так, ми бачимо ложку — вона належить до самої прекрасної взагалі із всіх утворених мистецтвом. Її корисна форма відома всім...“ й инш.

А коли виготовить чумак воза, запряже в нього круторогих волів, надіне на бакир смушкову шапку, стьобне багатом, затягне сумної пісні і... повернуть спокійно воли на південь прямісінько до Криму, а чумацька пісня ще довго лунає і розлягається по дібровах та ярах і довго ще зітхає може й не одна дівчина або жінка, бо частенько буває й так, що повернуться до дому тільки воли з чужими чумаками, а хазяїнові їхньому сміється десь радісно зелена просторинь степів, або співає синє море...

Тепер немає чумків, майже ніхто не їздить на волах, а чумацькі вози пристосовані для коней.

Або візьмім різні деревляні фігурки, рибки, люльки. Вони виявляють справжній талант народу — художника, бо взагалі тут цілі покоління працюють любовно над формами, походження яких треба шукати в суті національної спільності, а не в фантазії, окремого кустаря. Творить цілий народ, а не окремий кустар.

Творить, вкладаючи розум, силу, любов і працю в свої твори, які і єть яскравим доказом не аби якого культурного рівня українського народу.

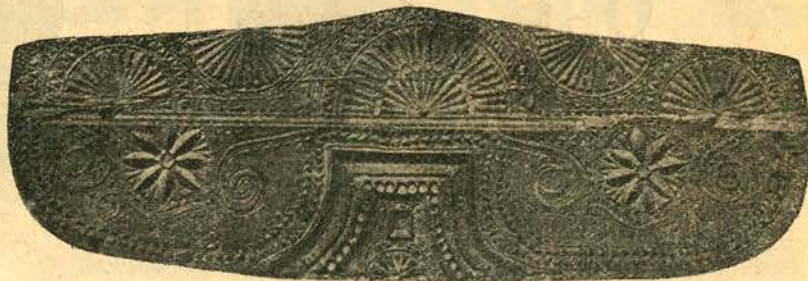
На наші українські твори навіть за кордоном звернуто було велику увагу. Так, газета «Берлінер Тагеблат» подає:

... «Тільки у народа, де ми з призиством на раховуємо найбільший відсоток неписьменних, існує ще справжнє народне мистецтво. Чи справедливо ж це призиство, чи може людина, яка може сполучати такі надзвичайно прекрасні кольори, рука якої може дати такі ніжні твори, має більшу цінність ніж той, хто вміє, та ще й до того погано писати».

Ще слід звернути увагу на праничну дощечку, що вживається для пропечатування праників. Поганий теж виробила рік в роботі українського селянина

весіллї й хрестинах. Причїм, для кожної події праники виробляються не однакові, як по формі так і по малюнку, звідси і різноманїтність орнаменту праничної дошки.

Всі деревляні вироби мали раніш великий збут на своєму внутрішньому

Спинка до саней (Полтавський музей.)

ринкові і дуже рідко виходили за межі окружного масштабу. За кордон тільки вивозилась і зараз вивозиться дубова клепка.

Ще й тепер, не вважаючи на те, що лісів багато знищено і дорого коштує матеріал, все-ж промисел цей так само дуже поширений серед селян. Над обробкою дерева працює ще й тепер понад 40.000 душ. Зви-

Полумисок для риби (робота Полтав. кустарів).

Ложка (Зіньків).

походження яких треба шукати в суті національної спільності, а не в фантазії, окремого кустаря. Творить цілий народ, а не окремих кустар.

Творить, вкладаючи розум, силу, любов і працю в свої твори, які і єть яскравим доказом не аби якого культурного рівня українського народу.

На наші українські твори навіть за кордоном звернуто було велику увагу. Так, газета «Берлінер Тагеблат» подає:

.... «Тільки у народа, де ми з призирством на- раховуємо найбільший відсоток неписьмених, існує ще справжнє народне мистецтво. Чи справедливо ж це при-

зирство, чи може людина, яка може сполучати такі надзвичайно прекрасні кольори, рука якої може дати такі ніжні твори, має більшу цінність ніж той, хто вміє, та ще й до того погано писати».

Ще слід звернути увагу на праничну дощечку, що вживається для пропечатування праників. Пражки теж необхідна річ в побуті українського селянина. Звичаї й традиції вимагають дуже часто виробляти їх по селах. Коли вмірає хто небудь—праник необхідна річ на похоронах, а так само й на

Люлька (Зіньків).

всез промисел цей так само дуже поширений серед селян. Над обробкою дерева працює ще й тепер по-над 40.000 душ. Зви-

Полумисок для риби (робота Полтав. кустарів).

Ложка (Зіньків).

чайно помалу фабричне виробництво заступає місце домашнього, але всеж ще у нас занадто мало фабрик за для того, щоб задоволити потреби всього багато—мільйонного люду України.

М. Суловська.

Валер Проноза.

Штанячі докори.

Ще перед ранком снилося: штани прийшли, світилися і плакались на долю...

Кумедні сни, химерні сни приходять, як даси уяві волю!

В пів-сні ще став складать порядок дня.

— Ви знаєте, як вранці хочеш спати?...

— Комісія... доклад... ячейка... От свиня —

Ще б трохи — і забув! Сьогодні ж дві наради!

А там — у клуб: комісія й доклад:

„Література й завдання моменту“,

А там... Нарешті усьому по нопу вийшов лад,

Крім секції мистецтв і плану жентервенту:

Призначено в один той самий час...

Ну та дарма! Щось манкірну із вас!...

Вмиваючись - фурчав: ні, поб'ємо Європу!

Дивися як, усе по нопу!

В комісії сидів. Спізнився на доклад.

Докладчик щось розвів на двадцять дві години,

Та я утік. В ячейці — трах: наряд

Присяжним в агіт-суд на тему: „Хто в цім винний“.

Побіг бігцем на першу із нарад.

Послухав привітання. Двинув далі.

Довідався: друга пішла приймать парад.

Пішов на „жентервент“, щоб не було скандалів.

А там — у клуб. Чекав, чекав, чекав...

Докладчик не прийшов. Пустили грамофона.

Іще десь засідав. На „суді“ — мов ріка

Промов текла: знайома й однотонна...

Прийшов — за північ. Впав без сил. Штани ж

Світилися дірками і докором:

— Назасідав, упав, натружений і спиш?

А де ж твоя робота? Де-ж твій сором?

Очі

підприємств.

На виставці стінних газет.

Авдиторіями багатоголосими, гучними, в самому центрі робітничої Іванівки, районний партійно-професійний клуб роскинувся.

Не сумують стіни клубні по шуму й галасу. Знає робітнича маса свій клуб, любить його. Через те, завжди і повні народом клубні залі, через те й численну аудиторію збирає він по гуртках своїх.

По всьому клубові, широкою хвилею розлилася юрба молоді Іванівської Робітнича молодь, комсомольці, комсомолки в червоних хусточках, проф. спілковий актив молодняцький, що в чора клуб заповнює, по гуртках, семінарах, на лекціях, знання понабрати, відпочити від денної праці, а то й просто побалакати, порозмовляти про діла комольські, робітничі, громадські.

Весело, гучно в клубі. По округових кімнатах гуртки засіли, а в залі — Що ж, коли тільки „балачками“ займаються, а щоб посерійно...

— Що ж, коли тільки „балачками“ займаються, а щоб посерійно... так а ні-ні...

и талансу. Знає робітничу масу в клуб, любить його. Через те, завжди і повні народом клубні залі, через те й численну аудиторію збирає він по гуртках своїх.

По всьому клубові, широкою хвилею розлилася юрба молоді Іванівської Робітничої молоді, комсомольці, комсомолки в червоних хусгочках, проф. спілковий актив молодняцький, що-вчора клуб заповнює, по гуртках, семінарах, на лекціях, знання понабрати, відпочити від денної праці, а то й просто побалакати, порозмовляти про діла комольські, робітничі, громадські.

Весело, гучно в клубі. По округових кімнатах гуртки засіли, а в залі робітники старші зібрались, за газетами, шашками, шахами, в дружні і пролетарській сім'ї вечер провести.

За шаховими столиками змагаються, курять, словами перекидаються, про прочитане в газетах розмовляють, питання виробничі, робітничі, всім загальним колективом вирішають.

Сьогодні особливо оживлений клуб. То і діло відкривають клубні двері своє чорне нутро і викидають все нові й нові групи клубних відвідувачів.

Це—екскурсанти. Екскурсанти на центр уваги клубу нині—районову виставку стінних газет.

Реєструються екскурсії, призначаються керовники, роздаються анкети для відвідувачів.

Роздягаються, раз-два і на гору, де в одній із клубних аудиторій, сама виставка і розмістилася.

* * *

По всій залі, стрункими лавами вистроївся один із загонів міліонової армії стінних газет. 50 підприємств, шкіл, радустанов і т. д.—на виставці, наслідок самодіяльності своїх же робітників, студентів, службовців, виставили.

Ціла „газетна країна“...

Видно немало попрацювали над організацією виставки районова комісія по стінних газетах. Як увійдеш до залі, яскрава декорація очі радує. Гасла, портрети, назви кутків, перемішані між собою в яскравому плакатному оточенню. Багацько кутків залізничники, швейники, ВУЗівці, ленінські... І все газети, газети й газети, друківані, писані, яскраві, великі й малі... Ними заповнена вся зала, всі куточки.

Біля газет—екскурсанти. Уважно розглядають, критикують, діляться вражіннями. Робітники, старі й молоді, робітничі, комсомольці,—ці з блокнотами в руках,—все це рухається в довж і шир, по всіх закутках заглядають, всі деталі помічають, зазначають, про це, що бачать, сперечаються, по кутках розмовляють...

Робітничина критика.

А керовники, буквально „на частини роздираються“... Зі всіх боків роз'яснені вимагають, прохання то це пояснити, то про це розказати...

Ось, біля куточка „швейників“, група робітниць зупинилася. Розглядають газету уважно, кожну замітку розбирають, дарма що це по складам де-хто читає. Робітнича критика—сувора.

Незадоволені... Та і як же, ось „життя робітничі майже не видно!“—заявляє одна з екскурсанток,—„Це не про нас газета...“.

А ось група робітників, залізничників, видно, критикують свою ж одного з підприємств залізничних, газету, у куточку „залізничників“ виставлена.

Роскритикували „на обидві лопатки“, можна сказати...

— Що ж, коли тільки „балачками“ займаються, а щоб посерйозно так а ні-ні...

— А в будинок робітника майже і не заглядають, щож це за газета така?...

Ось так і критикують.

Одна другу змінюють екскурсії. Шум, гомін, святкує в залі, всі куточки обійдені, всі газети переглянуті. І тут же, на випадковому стільці, заступають екскурсанти роздані анкети, довго думають, довго жувають, щоб за те вже остаточно та твердо свої думки про газету висловити.

Виставка...

* * *

Багато газет на виставці. Про всі не напишеш. Всі не перекажеш, про де-які не сказати не можна. Ріжні стінні газети—ці „очі“ підприємств, важко знайти на виставці хоч би дві мало мальські схожі між собою газети. А ідеї їх—одні: „на сторожі виробництва стояти твердо і неушкоджені новий побут робітничий допомагати перебудовувати, комуністичне виховання в широкій робітничій масі проштовхувати“.

З цього погляду і критикують стінні газети.

Ось „Деповський Робітник“—стінгазета депю головного „Жовтневий Робітник“ можна сказати всієї виставки. Не один раз преміювалась газетою „Широка маса робітництва вдалося їй втягнути в роботу. За те знають поважають, рахуються з її думками робітники. А пише вона і про виробничий побут, і про охорону праці—про всі, що хвилюють робітничі питання. Коротенькі замітки, жвава верстка.

Хороша газета, що й казати.

Ось яскравим плакатом розгорнулася „Стальна Ігла“—газета фабрики „Тінякова імені Жвава. виробнича газета, яскрава як агітка, з чудесним заголовком, вона приваблює увагу робітників, як своєю зовнішністю, так і змістом.

Гарна газета...

„Паротяг“, „Червоний трамвайщик“, „Вагонник“, „Жернов“, газети „Установ“, „Банковець“, „Червоний аптечник“, „Зовнішторговець“, ВУЗівська „Червоний Технік“, „Артемовець“, „Комсомолія“—так і миготять в назви рядових великої армії, армії комуністичного нового побуту, пролетарської культури.

Багато їх ріжних. Пагані й гарні, вдалі й невдалі, жваві й сумні, діяльністю робітничих мас збудовані чи одними „літераторськими“ спростами редколегії матеріалами запасуться і стоятиме і далі стінгазета—ця дітя пролетарської революції, на сторожі великих Жовтневих завоювань:

- робітничого виробництва,
- нового побуту і
- початків комуністичної культури.

М. Берлін.

САТИРА И ГУМОР

Остап Вишня.

ДРУГИЙ БІК МЕДАЛІ.

(Гумореска).

Далі вже терпець увірвався...

Не витримав далі людський терпець, і людина, мудре створіння боже, вийшла на вулицю, підвела голову до барашкових на небі хмарок, заплющила свої з двома діоптріями очі й голосно з страшною роспуки завила.

Отак завила:

— У—у—у—у!

І у витті в тому, в людському, скільки було відчаю, скільки жури, скільки жалю й суму, що порозліталися з переляку на манісінькі шматочки барашкові хмарки, а веселе сонце скривилосся, засірталося, спотикнулося й—усіма своїми променями, заборсалосся в санітарно-гігієнічній калюжі...

А людина, задравши голову, стояла і з заплющеними очима тоскно вила...

Отак вила:

— У—у—у—у!

* * *

Жила та була собі жоната людина...

Мала дружину інтелігентну, мала дружину маму інтелігентну, мала доньку маленьку з очима блакитними, з кучерками льоновими і з ноженятами манюпусінькими, що тільки-но почали по хаті: диб—диб! диб—диб!

І була радість у людини тої, бо дружина квітла та пишалася, а дружинина мама в'яла та зморшками бралася, а донька в людини манюпусінька вже белькотала:

— Тату!

І була та донька найрозумніша й найкраща за всіх інших дітей, що вже були, що ще й будуть...

І переживала та людина щасливіші хвилини свого радянського життя, коли донька манюпусінька своїми манінькими ноженятами до неї підбігала й рожевеньким язичком виводила шепелявлячи:

* * *

Весняного вечора поверталася людина, проскочивши чистку, до-дому...

І радість груди їй роспирала і співати хотілося, і хотілося на бересток ізлізти, і пригорнутися обличчям малокровним до молодих весняних бруньок, щоб іще хоч раз відчутти, що й вона, хоч і безпартійна, хоч і в пенсне, хоч і неголена,—а й вона така пружка, така повна, як весняна брунька...

Бо людина чистку проскочила, бо в людини дома дружина пишалася, донька розвивалася і тяжко стогнала бабуся—дружинина матінка і казала:

— Вже! Помру, мабуть!

* * *

І зустріла одного разу людину донечка, рожевеньким язичком белькочучи:

— А бабуся в лікарні! Заслабла бабуся і сказала, що вмре!..

І підхопила людина донечку на руки й баритональним тенором вивела:

— Подай, господи!

— Що в тебе настроїй такий веселий?—Дружина запитує.—

— Мамі зле!

І бадьоро їй людина на відповідь:

— Весна!

* * *

Минає час... Пливе час... І дні йдуть отуди—назад! І місяці йдуть отуди—назад! Тільки людство йде отуди—вперед!

* * *

Жила та була собі жоната людина...

Мала дружину інтелігентну, мала дружину маму інтелігентну, мала доньку маленьку з очима блакитними, з кучерками льоновими і з ноженятами манюпусінкими, що тільки-но почали по хаті: диб—диб! диб—диб!

І була радість у людини тої, бо дружина квітла та пишлася, а дружинина мама в'яла та зморшками бралася, а донька в людини манюпусінька вже белькотала:

— Тату!

І була та донька найрозумніша й найкраща за всіх інших дітей, що вже були, що ще й будуть...

І переживала та людина щасливіші хвилини свого радянського життя, коли донечка манюпусінька своїми манінкими ноженятами до неї підбігала й рожевеньким язичком виводила шепелявлячи:

— А бабуся казали, що скоро вмруть! Бо бабуся вже старенькі і в їх у животі щось одірвалося...

І брала тоді людина на руки доньку свою, притискала її до грудей своїх і в релігійному екстазі баритональним тенором виводила:

— По—о—о—дай, господи!

* * *

А в Австрії далекій, у місті, у Відні, по той бік Карпатського пасма гірського професор Штейнах жив...

Професор Штейнах жив і чудеса робив...

Приходили до його люде з дрібним піском по-за спиною, з ногами—шарнірами, з обличчями—моченими яблуками, з ротом—ямою, а виходили звідти з піснею:

Я до печі—

Він за плечі:

Чепурушко моя!

* * *

І геть—геть по за межі Австрії залунала слава про чудеса Штейнахові.

І наслідували науку його по всіх краях та по всіх республіках...

І читала про них людина й головою хитала:

— Господи,—думала людина,—чого розум людський доскочити може?! Щоб ото із старої людини та молодятка зробити?!

І розказувала про те за обідом і за вечерею в себе...

І блиском фосфоричним світилися при тих оповіданнях бабусині очі...

І зустріла одного разу людину донечка, рожевеньким язичком белькочучи:

— А бабуся в лікарні! Заслабла бабуся і сказала, що вмре!..

І підхопила людина донечку на руки й баритональним тенором вивела:

— Подай, господи!

— Що в тебе настроїй такий веселий?—Дружина запитує.—

— Мамі зле!

І бадьоро їй людина на відповідь:

— Весна!

* * *

Минає час... Пливе час... І дні йдуть отуди—назад! І місяці йдуть отуди—назад! Тільки людство йде отуди—вперед!

А людина ходить: уперед—на службу і назад—додому...

Весняного дня прийшла людина назад: додому..

А дома гамір...

Біжить донечка, підстрибуючи:

— А бабуся вже вдома! Молода вже бабуся!

І йде жінка:

— Уяви: маму омолодили!..

І входить людина в хату, а серед хати на килимі сидить дружинина мама, з обличчям веселим і всміхається...

Потім вона, дружинина мама, скокнула, тупнула і підстрибом по хаті, приспівуючи:

„Десь була,

Десь була

Перепелочка...

Ось вона впала

До землі припала“...

А тоді за ліжку, та до людини:

— Ку—ку!

* * *

І брязнула людина портфеля на підлогу, вийшла на вулицю задрала голову, заплющила очі і тоскно з роспачу завила...

Отак завила:

— У—у—у!

Мусій Копистка у Полтаві.

(Допис—шарж).

— Як бачите—я в Полтаві!

— Як ото побував у вас—сів на потяг і—трах! трах! трах!!!—Приїхав до тихої та любої Полтави.

— З вокзалу до міста плентав пішака, бо на наші незаможницькі средства візника не наймеш, а трамвая у Полтаві ще нема, хоча цього року Полтава, кажуть, готується урочисто святкувати два ювілеї: 25—річчя першого молебня, що правили як починали будувати трамвай за старого режиму, та 5—річчя першого мітингу, як починали будувати трамвай за радянської влади...

— Приїхав я до Полтави у неділю ранком. Робити нема чого, так я й пішов блукати по місту—чи не побачу чого небудь нового та цікавого для допису—що обіцяв.

— Йду собі центральною вулицею—Жовтневою зветься—та й дивуюся! Що, думаю, за знак!? Установи не працюють—неділя день відпочинку, а народу на вулиці сила! Куди, міркую, той народ суне? На мітинг—так ранувато: 8-ма година? На базар?—Так ідуть без кошків, та й базар не в той бік! Пішов і я—треба ж дізнатися... Іду по Жовтневій—в напрямку до площі, що й досі Соборною зветься!

— І що б ви, товариші, думали? Куди народ ідьоть?? А йдьоть він прямісінько до... церкви!!! Тільки ріжний народ до ріжних церков ідьоть—на категорії, значить, розбивається!

— Ті, що, здебільша, у сивих шапках з обличчям українізованих службовців—повертали праворуч—до автокефальної, а інші, ті, що, мовляв „хоч... помолось, а не покорюсь“ ліворуч—до тієї маленької церковки, де, кажуть, цар Петро тому 216 років дякував милосердному богові, що поміг йому шведів побити... За яку ласку дякують богові ці—теперішні—одвідувачі церковки—не знаю—не питав.

— Але це ще не кінець! Тут, недалечко на площі стоїть ще церква—старий собор, так туди, голубчики ви мої, сунув народ, ну самої тобі „лемент“! Якись допотопні барини, в стародавніх убраннях і така їх—тих баринь—сила, що таке вражіння, ніби їх дозволили нарочито з усього Союзу доживати в Полтаві віка свого... Чому в Полтаві?..

— Положим: „Всякому городу—нрав і права,

Рсякий імеїть свій ум голова“...

Як сказав полтавець Котляревський устами Возного в „Наталці-Полтавці“:

— Пішов я од собору другою вулицею—вулицею Комуни—і не жалю: бачив цікавого пам'ятника, як раз проти ДПУ. Прочитав написи на ньому: Один напис говорить про те, що пам'ятника збудовано за царя Миколая I на тому самому місці, де цар Петро I (знову Петро) відпочивав після Полтавського бою, а другий говорить про те, що „14 юня 1924 года в клубе ГПУ устраивается вечер с танцами до утра“. Як що зайду до ДПУ, обов'язково дізнаюсь, де вони беруть таку крейду, що за 7 місяців не злиняла, а дощів було багачко. Хороша крейда в хазайстві—вещь пользовитая!

— Увечері пішов до Шевченківців—у театр. Народ вони—Шевченківці—хороший народ і актори з них прекрасні і грають вони прекрасно, а дописати не могли їм треба, бо казав один з них: „все-ні чого—та „прожиточний мінімум“—заїдаїть“...

— У понеділок почав уже ходити по установах. Установи всі українізовані, бо з цією справою у Полтаві, очевидно, не шуткують... Чув собі як в одній високій губерніяльній установі завідуючий давав прочухан трошки меншому завідуючому: „об'явите всім спевроботникам, що позавони к етому першому березняку не будуть знать української мови—все увольню!.. Чо за безобразіє! Раз власть требует—исполнение повинно бути виконано“!

— А що, думаю собі, наскочили „спевробітнички“!.. Та, на мою думку, так і слід!.. А то будемо тягти мертвого грека, як той казав...

— Ну, здається, досить! Звичайно, воно ніби малувато, та може й цікаво для вас... Але, тут уже, товариші, вибачайте: що бачив—те й пишу—а пишу—як умію. Як що затримаюсь у Полтаві на де який час, може й що напишу.

— От—халепа! Було не забув!!

— Та про електрофікацію, кажу, було не забув!! Та це ж те саме головне.

У Полтаві уже почали електрофікацію!!

Да, голубчики ви мої!

Давольно вже таких крутілок, що наші діди на святках на льоду дівчат крутили!!!

— Заб'ють нещасного кілка, настромлять на того кілка парши колесо, прив'яжуть до колеса дрючка з санками і... крутять... крутять...

Чуби мокрі, захекаються!..

— Ні, зараз—довольно, браток,—шалиш!!

— Дайош лектричеську енергію!!!

— Велика штука—електрофікація—що не кажіть!!

— Ну, бувайте!..

Мусій Копистка, а за його ще й досі неграмотного переписав

Василь Чечванський.

„лемент“! Якись допотопні барини, в стародавніх убраннях і така їх—тих баринь—сила, що таке вражіння, ніби їх дозволили нарочито з усього Союзу доживати в Полтаві віка свого... Чому в Полтаві?..

— Положим: „Всякому городу—нрав і права,

Рсякий їмеїть свій ум голова“...

Як сказав полтавець Котляревський устами Возного в „Наталці-Полтавці“:

— Пішов я од собору другою вулицею—вулицею Комуни—і не жалію: бачив цікавого пам'ятника, як раз проти ДПУ. Прочитав написи на ньому. Один напис говорить про те, що пам'ятника збудовано за царя Миколая I на тому самому місці, де цар Петро I (знову Петро) відпочивав після Полтавського бою, а другий говорить про те, що „14 юня 1924 года в клубе ГПУ устраивается вечер с танцами до утра“. Як що зайду до ДПУ, обов'язково дізнаюся, де вони беруть таку крейду, що за 7 місяців не злиняла, а дощів було багацько. Хороша крейда в хазяйстві—вещь пользовитая!

— Заб'ють нещасного кілка, настромлять на того кілка парш... колесо, прив'яжуть до колеса дрючка з санками і... крутять... крутять!

Чуби мокрі, захекаються!..

— Ні, зараз—довольно, браток,—шалиш!!

— Дайош лектричеську енергію!!!

— Велика штука—електрофікація—що не кажіть!!

— Ну, бувайте!..

Мусій Копистка, а за його ще й досі неграмотного переписав

Василь Чечвянський,

Полтава. Лютий, 25 р.

ФІЗКУЛЬТУРА ТА СПОРТ.

Плижок на лижах.

Плижки на лижах.

Плижки на лижах з гір одна з найефективніших справ. Для цього треба багато спритності, швидкості, догадливості.

Спорт цей зародився в Норвегії. Норвежці вчать їздити на лижах з самого шкільного віку, і вони в умінні користуватися лижами досягли надзвичайних наслідків.

Що року відбуваються змагання за перше місце в країні, де плижки в 35—40 метрів завдовжки вважаються за звичайне явище. Світовий рекорд 47 метрів.

Скакають з гори, де, розігнавшись, лижник летить у повітрі, одбиваючись від спеціально влаштованого уступа (трампліна), і спускається знов на сніг. Чим крутіша гора, тим швидче лижник спускається і тим більший плижок.

В СРСР плижки на лижах поширені в Ленінграді і Москві. Значних наслідків ми тут не досягли.

Спорт, гра, гімнастика.

Сучасна фізична культура будується на користуванні в умовах природних: сонця, повітря й води—різними способами фізичного розвитку й виховання: спортом, гімнастикою, гирями, екскурсіями і трудовими процесами.

Спорт з гігієнічного боку стоїть вище від усіх інших способів фізичного розвитку, бо завжди проводиться на повітрі. Захоплення одним родом спорту однобічно розвиває наше тіло, розумно ж комбінуючи всякий спорт, ми досягаємо гармоничного розвитку.

З психичного боку, при правильній постановці, спорт загартовує нашу волю, характер і сили.

Гра з гігієнічного боку рівноцінна з спортом і, коли уміло підбрати гру, то вона може також всебічно розвинути того, хто грається.

Гімнастика, хоч з гігієнічного боку, і менш корисна, ніж спорт і гра, коли відбувається в зачиненому помешканні, все-ж цінна. Бо кожний рух тут добре продуманий і науково обґрунтований. Роблячи гімнастику, ми порівнюючи швидко досягаємо успішних наслідків, формуючи тіло і поліпшуючи функції внутрішніх органів.

Тут ми не кажемо про колись популярну у нас «сокольську» гімнастику. Вона віджила своє. Іде мова про шведську гімнастику, детально розроблену науково і перевірену протягом десятків років на досвіді цілого народу.

В цій системі нема місця акробатизмові—що дуже міцно засів був у сокольській гімнастиці; виключено вправи взагалі шкідливі, надміру сильні. Знаряддя стоять тут на другорядному місці, відомі «турник» і «бруски» зовсім скасовані.

Гімнастика ця краща ще й тим, що вона проста і доступна для всіх. Ось чому шведська система фізичних вправ завойовує собі де далі все більше місця в радянській фізкультурі.

Хроніка спорту.

— **Всеукраїнська нарада про фізкультуру**, що недавно закінчилася в Харкові, збрала 80 делегатів з усіх куточків УСРР. Народа розв'язала важливі справи наукового й організаційного характеру. Найяскравішим гаслом на всій нараді було: „лицем до села—фізкультуру на село“.

З докладів з'ясувалося, що всього на Україні фізкультурою охоплено більш, як 200.000 душ.

— **Всеукраїнський стадіон імені Леніна** намічено збудувати в Харкові на території б. Бігового іподрому. Радіо-станцію звідти перенесено буде в інше місце. Комітет будівництва стадіону звернувся з проханням до ВУЦВК віддати згадану територію в його розпорядження. Одночасно оповіщено конкурс на проект будівництва стадіону. Першу премію встановлено в 700 карб., другу у 300 карб.

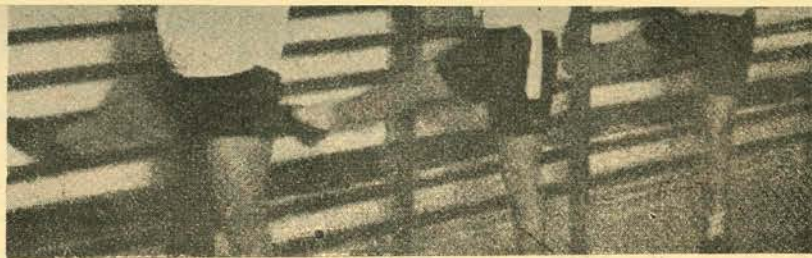
Шведська гімнастика.

— Всеукраїнська нарада про фізкультуру, що недавно закінчилася в Харкові, зібрала 80 делегатів з усіх куточків УСРР. Нарада розв'язала важливі справи наукового й організаційного характеру. Найяскравішим гаслом на всій нараді було: „лицем до села—фізкультуру на село“.

З докладів з'ясувалося, що всього на Україні фізкультурою охоплено більш, як 200.000 душ.

— Всеукраїнський стадіон імені Леніна намічено збудувати в Харкові на території б. Бігового іподрому. Радіо-станцію звідти перенесено буде в інше місце. Комітет будівництва стадіону звернувся з проханням до ВУЦВК віддати згадану територію в його розпорядження. Одночасно оповіщено конкурс на проект будівництва стадіону. Першу премію встановлено в 700 карб., другу у 300 карб.

Шведська гімнастика.

ЗАДАЧИ

Й РЕБУСИ

Ребус № 8.

Розв'язання завдань і ребусів, будуть друкуватися через кожне число.

10-ти особам, що надішлють всі вірні розв'язання першими, буде надсилатися в премію журнал „Всесвіт“ на протязі одного місяця.

Кореспонденцію по відділові: завдання та ребуси—надсилати по адресі: Редакція „Вісти“, журнал „Всесвіт“, вул. Лібкнехта, 11.

Завдання № 9.

(Літературне).

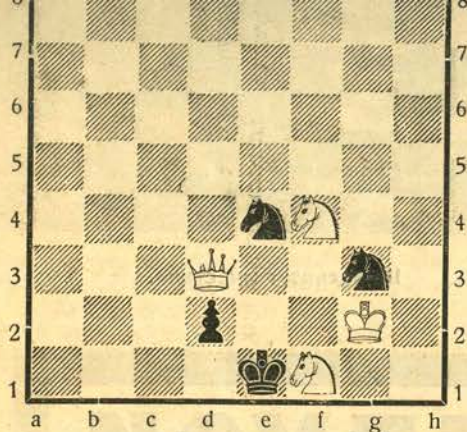
Де згадується в творах Кнута Гамсуна, надрукованих до революції, прізвище т. Леніна?

Вказати досить назву твору.

Білі—Кр g2 Фd3 Кf1, f4 (4).
Чорні—Кр e1 Ке4, g3 п. d2 (4).

Мат за два ходи.

Партія ч. 3. Венська.
Відіграно в Лондоні.

Білі—В. Стейниц. Чорні—Єм. Ласкер

1. e2—e4	e7—e5	3. f2—f4	d7—d5
2. К b1—c3	К g8—f6	4. d2—d3	К b8—c6
Теорія тут рядуть d5—d4.			
5. f4 : e5	К c6 : e5	7. e4 : d5	К f6 : d5
6. d3—d4	К e5—g6	8. К c3 : d5	Ф d8 : d5

Через розмін білими, чорні раніше досягають довгої рокировки.

9. К g1—f3	С c8—g4	11. c2—c3	С f8—d6
10. С f1—e2	0—0—0	12. 0—0	

Білі не мусять більше гаятись з рокадою, бо чорні загрожують Фd5—h5 і Сd6—g3+

12. . . . . Т h8—e8!	14. К f3—g5
13. h2—h3 С g4—d7	

Дуже принадний хід, але чорні чудовим маневром спростовують його

14. . . . . К f6—h4!
Дуже гарний хід, як видно буде далі, 14. f7—f6 було гірше з-за

15. c3—c4.

15. К g5—f3 К h4 : g2!!

Правильно намічена жертва.

16. Кр g1 : g2 С d7 : h3+! 17. Кр g2—f2

На 17. Кр h3: чорні виграють таким чином: 17. . . . Ф f5+ 18. Кр g2 Фg4+ 19. Кр h1 Фh3. 20. Кр g1 Фg3+ 21. Кр h1 Т e4. 22. С g5 Т g4.

23. Т g1 Фh3+ 17. . . . . f7—f6!

Єдиний хід, що підтримує натиск.

22. . . . . Т g6, 22. f g7 С f5.	26. Ф d3—b5	С7—c6
23. К f3 : g5	Ф e6—f6+	27. Ф b5—a5 Т e8—e7!
24. С e2—f3	С h3—f5	28. Т h1—h5.
25. К g5 : h7	Ф f6—g6!	

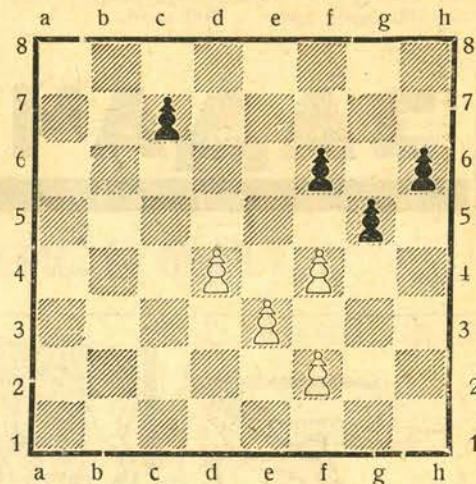
28. Фа7 Тg8+ Крc7 30. Фа5+ Кр b8 і чорні виграють.

28. . . . . С f5—g4	30. Кр. f2—g3 С g4 : f3
29. Т h5—g5	Ф g6—c2+

Білі здалися.

Це майже одна з найкращих партій Ласкера.

Етюд Ч. 1 Н. Кукуєва.

Білі—ш. d4, e3, f2, f4 (4)

Чорні—ш. c7, f6, g5, h6 (4)

Білі виграють.

Партія Ч. 1. Шашки.

Білі—С. П. Буланов. Чорні—Б. А. Миротин.

1. c3—d4	d6—c5	6. c1—b2	f8—g7
2. b2—c3	f6—g5	7. c3—b4	c7—d6
3. c3—b4	g5—h4	8. b4—a5	d6—e5
4. b4 : d6	e7 : c5	9. a5 : c7	d8 : b6
5. d2—c3	g7—f6	10. b2—c3	

Як що g3—f4, то 10. . . e5 : c3 11. b2 : d4 h4—g3 12. f2 : h4 f6—

13. h4 : f6 g7 : c3 і виграють.			
10. . . . . b8—c7	13. a1—b2?	f6—g5	
11. g3—f4	e5 : g3	14. d4 : f6	g7 : g3
12. h2 : f4	c7—d6	15. c3—b4	

Як що 15 g1—h2, то b6—a5 16. h2 : f4 h6—g5 17. f4 : h6 d6—e5 і виграють

15. . . . . b6—a5	19. e1—d2	d6—e5	
16. b2—c3	h8—g7	20. d2—e3	g3—f2
17. e3—d4	c5 : e3	21. b4—c5	f2—e1Д
18. f2 : d4	g7—f6	22. a3—b4	e1—g3 і виграють

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
— шоденну велику газету —

„ВІСТИ ВУЦВК“

с двохижневим багато ілюстрован. літературно-художнім журналом

„ВСЕСВІТ“

ЦІНА НА МІСЯЦЬ 60 КОП.

з газет. „Вісти“ по колект. передплаті . 1 крб. 15 к.
індивідуальній » . 1 » 40 »
звичайній » . 1 » 90 »

ПЕРЕДПЛАТА ПРИЙМАЄТЬСЯ:

в конторі Видавництва „ВІСТИ“, вул. К. Лібкнехта, 11. а також
уповноваженими Видавництва.

ТОВАРИШІ!

Видавництво газети «ВІСТИ ВУЦВК» надсилає Вам для
ознайомлення журнал «ВСЕСВІТ». Журнал виходить два рази
на місяць першого та п'ятнадцятого.

Видавництво прохає Вас широко ознайомити ваших робіт-
ників та службовців з цим журналом.

Видавництво газети «ВІСТИ ВУЦВК».

АМЕРИКАНСЬКЕ АКЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО

AMTORGES

ознайомлення журнал «ВЕСЬСІТ». Журнал виходить два рази на місяць першого та п'ятнадцятого.

Видавництво прохає Вас широко ознайомити ваших робітників та службовців з цим журналом.

Видавництво газети «ВІСТИ ВУЦВК».

АМЕРИКАНСЬКЕ АКЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО

„АМТОРГ“

AMTORG TRADING CORPORATION.

ПРЕДСТАВНИЦТВО ДЛЯ АМЕРИКИ:

Держторгу Р. С. Ф. Р. Р.

Держторгу У. С. Р. Р.

Держторгу З. С. Ф. Р. Р.

Держторгу Б. С. Р. Р.

АЗНАФТИ

ЦУКРОТРЕСТУ

та інших рад. орган.

Експорт до Америки хутра, кишок та іншого краму.

Імпорт в СРСР тракторів, сільсько-господарського знаряддя, машин для вугільної промисл., різних хемікамів, електричного приладдя та інш.

ГОЛОВНЕ ПРАВЛІННЯ:
New York, 136 Liberty sh.

ГОЛОВНА КОНТОРА в СРСР
Москва, Кузнецкий мост, 14.

Довірений в УСРР О. І. КАГАН
Банк для Зовнішторгу, Харків.

Телеграфні адреси — „АМТОРГ“.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

**ІЛЮСТРОВАННИЙ
ДВОХТИЖНЕВИК**

ВСЕСВІТ

за редакц. В. БЛЯКИТНОГО.

Адреса РЕДАКЦІЇ:
вул. К. Лібкнехта, № 11,
телефон № 14—73.

**ОСОБЛИВУ УВАГУ
буде звернено на ВСЕ-
СВІТНЮ ІЛЮСТРАЦІЮ.**

У журналі будуть великі відділи: ЛІТЕРАТУРИ, МАЛЯРСТВА, ТЕАТ-
РА, МУЗИКИ, ІСТОРІАГРАФІЇ, САТИРИ та ГУМОРУ, НАУКИ,

Адреса РЕДАКЦІЇ:
вул. К. Лібкнехта, № 11,
телефон № 14—73.

ОСОБЛИВУ УВАГУ
буде звернено на **ВСЕ-**
СВІТНЮ ІЛЮСТРАЦІЮ.

У журналі будуть великі відділи: ЛІТЕРАТУРИ, МАЛЯРСТВА, ТЕАТ-
РАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА, САТИРИ та ГУМОРУ, НАУКИ,
ТЕХНІКИ, СПОРТУ, то що.

ЗАПРОШЕНІ ДО СПІВРОБІТНИЦТВА:

Тео Авербах, Бахтадзе, (Грузія), Д. Бузьно, Бажан, Біла-Криниця, Н. Богуславський, С. Божко (Кам'янець), Л. Болобан, проф. А. І. Белецький, Остап Вишня, І. Врона, Верківський, Ванін, С. Вагранська, П. Ванченко, П. Голота, М. Горбань, Городовенко, Б. Глаголін, М. Ган (Нью-Йорк), Цішка Гартни (Білорусь), І. Дніпровський, О. Довженко (Сашко), В. Радиш, О. Дорошневич, М. Доленго, В. Десняк, О. Досвітній, С. Драгоманів, Шалва-Дадіані (Грузія), Г. Епik, Елева, Н. Зелінський (Москва), М. Йогансен, В. Іволгин, М. Ірчан (Вініпег), О. Копиленко, Г. Коцюба, І. Кириленко, проф. Б. Братко, П. Козицький, О. Корж, Б. Колос, Кручинін, Куліш (Одеса), Л. Ковалів (Київ), Ів. Кулик (Канада), Л. Курбас (Одеса), В. Корян, Н. Калюжний (Прага), Евг. Касяненко (Берлін), М. Любченко, В. Лазурський, А. Любченко, М. Лебідь (Катеринослав), П. Лісовий, Б. Лопатинський, М. Лейтес, Ю. Масютин, В. Меллер, Юр. Меженко, І. Микитенко, Миколюк, М. Майський, Мандельберг, Я. Мамонтів, Н. Мірза-Авакьянц, Н. Німчинов, Валер Проноза, П. Панч, Л. Предславич (Одеса), В. Поліщук, С. Пилипенко, М. Панченко, А. Приходько (Прага), С. Радугин, В. Сосюра, М. Семенко, О. Слісаренко, І. Сенченко, В. Седлер, О. Соколовський (Київ), Ф. Соболев, Ю. Смолич, П. Тичина, Микола Терещенко, Марк Терещенко, проф. І. Туркельтауб, Б. Ткаченко, Ф. Таран, М. Тарновський (Нью-Йорк), Ізм. Уразов, А. Уразова, П. Усенко, В. Фомицький (Москва), Футорянський, М. Хвильовий, Х. Холодний, М. Христовий, Б. Червоний, Г. Шкурупій, С. Щупак, Ів. Шевченко (Севастополь), И. Шевченко, В. Ярошенко, М. Якович, М. Яворський, М. Яловий, Ю. Якубський, Сандро Еулі (Грузія), фотограф А. П. Плахтій.

ПЕРЕДПЛАТА:

на місяць . . . . . 60 к.
поодиноке число. 30 к.

Гроші і передплату слати по адресі:

Видавництво газ. „ВІСТИ ВУЦВК“
Харків, вул. К. Лібкнехта, 11.